

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . . K 26.—
za en mesec . . . „ 2.—
za Nemčijo celoletno . . . „ 29.—
za ostalo inozemstvo . . . „ 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . . . K 24.—
za en mesec . . . „ 2.—
V upravi prejema mesечно . . . 170

Sobotna izdaja:

za celo leto . . . „ 7.—
za Nemčijo celoletno . . . „ 9.—
za ostalo inozemstvo . . . „ 12.—

SLOVENEK

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat . . . po 15 v
za dvakrat . . . „ 13 „
za trikrat . . . „ 10 „
za večkrat primeren popust.

Poročna oznanila, zahvale, esortilne itd.:
enostolpna pettivrsta po 18 vin.

Poslano:

enostolpna pettivrsta po 30 vin.

Izhaja vsak dan, izvenredni ne-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga Vozni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 28.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Prvo skupno slavnostno zborovanje slovensko-hrvaškega katoliškega shoda.

V krasno okrašeni dvorani »Uniona« se je včeraj ob velikanski udeležbi vršilo prvo skupno slavnostno zborovanje.

Slovenski predsednik je bil dr. Jankovič, hrvaški dr. Deželič. V predsedstvu so bili: profesor Jarc, svetnik banskega stola Gavez, profesor Al. Fircvič in dr. Markulin.

Predsednik dr. Ivan Jankovič izpregovori:

Prezvišeni vladiki!

Častiti zborovalci!

Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Otvorjam prvo slavnostno zborovanje in imam čast pozdraviti vse navzoče cerkvene kneze, med njimi posebno metropolita goriškega dr. Sedeja, ki je prav v teh dneh tako ostro obsodil vsak poskus, zanesti v naše vrste kal razdora in osebnega sovraštva in je to njegovo dejanje našlo navdušen odziv v naših srcih.

Posebna čast mi je tudi pozdraviti visokorodnega gospoda grofa Chorinskega v imenu c. kr. deželne vlade; deželnega glavarja dr. Ivana Susteršiča in ekselencno kneza Sapieho.

Profesor Jarc je nato prebral cesarjevo brzojavko, ki se glasi:

Brzojavka cesarja:

Nj. cesarsko in apostolsko kraljevsko Veličanstvo so premilostno blagovolili ob priliki katoliškega shoda v Ljubljani v proslavo jubileja prvega krščanskega cesarja Konstantina Velikega zbranih Slovencev in Hrvatov izražena lojalna čutila hvaležno vzeti na znanje.

Ischl, dne 24. avgusta 1913.

Baron Schiebl.

Trikratni živijo-klici sivemu vladarju so bili hvaležni odgovor zvestega naroda na te cesarske besede.

Z ravno tako veselo hvaležnostjo je bila sprejeta brzojavka prestolonaslednika:

Brzojavka prestolonaslednika nadvojvode Franc Ferdinanda:

Vaši knezoškofijski milosti in vsem udeležencem katoliškega shoda v Ljubljani se iz vsega srca zahvaljujem za v tako toplih besedah izraženo po-

klonitev. Naj Vam bo dano v teh dneh dobiti obilo tolažbe in sile, da kot zvesti sinovi cerkve in domovine izvršujete Vašo vzvišeno poslanstvo.

Grad Blühnbach.

Nadvojvoda Fran Ferdinand.

Predsednik nadaljuje:

Doživeli smo včeraj zgodovinski dan za hrvaško-slovensko katoliško ljudstvo, dan sijaja, dan ponosa, dan iskrene radosti pa tudi velike utehe nad našim z božjo pomočjo tako lepo uspelim delom.

Dan sijaja je bil, kot ga še ni videl slovensko-hrvaški narod, ker smo zrlj tisoče in tisoče naših somišljenikov, združenih v pristrčni ljubezni in plamenečem ognju navdušenost za našo katoliško-narodno stvar.

Dan ponosa je bil, ko smo gledali naše državne in deželne poslance, med njimi prezasluznega predsednika prvih treh slovenskih katoliških shodov gospoda Povšeta, naše vrle župane in odbornike iz tako velikanskega števila katoliško-narodnih občin, ki so s tem jasno manifestirali, da pripadajo k naši zastavi; nadalje ogromno število Orlov, te vrle fante, ki gojijo ne samo okrepitev telesa, ampak tudi ojačenje naše verske gorečnosti, mnogoštevilne mladeniške fantovske in dekliške izobraževalne organizacije, ki vzbujajo v nas veselo nado, da še nismo dosegli vrhunca v našem delu za Boga in za narod, ampak da bomo še z navdušenjem nadaljevali započeto delo, pritegnili omahljivce, pridobili one, ki še stojijo na strani in tako skrbili, da bo naš narod vsestransko napredoval v ljubezni do Boga, v morali in v resnem delu za ljubljeno slovensko domovino.

S ponosom smo gledali pestre narodne noše, ta zaklad naš. Bil je ta dan pa tudi dan prekipevajočega veselja nad našimi uspehi. Marsikateri, ki je v tem boju moral veliko trpeti, ker je neomahljivo stal v naših vrstah, je ta dan dobil plačilo za svoj trud, za svojo zvestobo in svojo vestrajnost. Videl je, da se naše vrste silno množijo, da se naša verska gorečnost poglablja, da pa pridobimo s to podvojeno vdanostjo Bogu in sveti veri tudi podvojeni pogum za obrambo domovine v boju pro-

ti vsakemu sovražniku naše slovenske zemlje. Vsi smo bili priča preveličastne posvetitve Brežmadežni Gospej, ki naj izprosi posebnega varstva slovenskemu narodu v boju proti vsemu, kar bi bilo našemu ljubljenu hrvaško-slovenskemu narodu na kvar, bodisi telesno, bodisi duševno. Rekel sem tudi, ta dan je bil zajedno dan naše utehe. Videli smo nad 1000 slovenskih Korošcev, teh narodnih trpinov, teh naših narodnih mučnikov, ki bi jejo obupen boj za najprimitivnejše pravice tako, da se ne bi čudili, če bi jim pogum vpadel in odnehali v svojem strašnem boju. Pa tudi vrli slovenski Korošci niso prišli kot morituri, ampak prišli so nadepolni, prišli so z zavestjo na boljšo bodočnost, z upom zmage. Katoliška zavest, globoka vestnost jim je vlila novega poguma, nove vestrajnosti za neustrašeno nadaljevanje pričetega boja. Ziva vera jim je podžgala njihova srca, da bodo tudi v bodoče neizprosno in jekleno stali na braniku za sveto vero in dom slovenski. Veseli me, da zamorem sedaj pozvati njihovega junaškega voditelja g. dr. Brejca, da nam razkrije rane na narodnem telesu koroškem, nam opiše svoje boje, a nam tudi pripoveduje svoje uspehe, med katere smo gotovo tudi šli včerajšnjo impozantno udeležbo slovenskega katoliškega mislečega prebivalstva Koroške.

Med živahnim ploskanjem, ki je sledilo tem besedam, je nastopil burno pozdravljen voditelj koroških Slovencev

DR. JANKO BREJC

in govori

slovenski slavnostni govor.

Prezvišeni vladiki hrvaški in slovenski!

Slavni zbor!

Karakteristični znak letošnjega katoliškega shoda je navzočnost hrvaških škofov na čelu stotin vernega hrvaškega naroda. V znamenju hrvaško-slovenskega edinstva zborujemo, krvnega in duhovnega edinstva. V znamenju križa so se zopet našli tovariši iz davnih časov! Zbrali smo se, da obnovimo staro zavezo, da si znova prisegemo vojno zvestobo, da se zopet med

seboj navdušimo za ideale, za koje so se naši hrvaški in slovenski dedje in pradedje tolikrat skupaj borili, skupaj umirali, skupaj zmagovali — za krst častni in svobodo zlato!

Ta boj za svobodo in blagor mile domovine besni danes huje nego kdaj poprej; spremenile so se sicer oblike boja in sovražnik je drugi, toda svoboda ter obstoj naroda je danes večji nevarnosti kakor za časa turških pohodov. Trpini smo Slovenci in Hrvati, preganjani in teptani; zato sklenimo tem trdnjaji svoje vrste in ne obupajmo. Verujemo marveč v božjo previdnost, da po skupnem trpljenju pošlje tudi nam dan skupne zmage, skupnega vstajenja kot plačilo za neomajno zvestobo do Onega, ki edini določuje usodo narodov, kot nagrado za nevemljive zasluge, ki si jih je narod hrv.-slovenski stekel v stoletnih bojih za obrambo katoliške vere in krščanske kulture. Prosimo pravičnega Boga, ki je vsemočen in ki hudo kaznuje, a dobro plačuje, da ga ne pusti utoniti v morju onih, ki se imajo za udobnosti mirnega kulturnega razvoja in svoje današnje moči baš krvavim žrtvam našega naroda največ zahvaliti, da se marveč usmili našega naroda in ga otme pogube in suženjstva! Mi pa si obljubimo danes na tem prvem jugo-slovenskem katoliškem shodu, da si ne ostanemo samo zvesti tovariši v bojih in nesrečah, ampak da hočemo skrbno čuvati in varovati, da kar je trpljenje združilo, da sreča tega ne razdruži!

Porok našega upanja pa nam je sveti križ, čigar zmago v letošnjem Konstantinovem jubilejnim letu praznuje vesoljno krščanstvo. 1600 let je uprav letos, odkar je državna rimska oblast, potem ko je bila prelila morje mučeniške krvi, javno priznala zmago križa nad poganstvom, ko je cesar Konstantin v slovitem milanskem dekretu kristjanom popolno versko svobodo podelil in zaukazal, da se jim njihova svetišča in zbirališča in karkoli jim je bila država uropala, zopet vrne in povrne tudi krščanski Cerkev, kar je bilo cerkvenega premoženja.

Tako je Konstantin na slovesen način poklical krščanstvo iz katakomb potem, ko je bil z odločilno pomočjo svoje šeste, krščanske legije v ljuti

LISTEK.

Uporniki.

Poljski spisal Artur Grušcki, poslovenil dr. Leopold Lénard.

(Dalje.)

Toda tudi kozaka je nekaj prišlo, kajti naenkrat se je pod vrbo ustavil. Sveži sledovi Marcelkovih stopinj so vzbudili v njem sum, ozrl se je oprezno okrog in pazljivo pogledal na vrbo.

»Čort zna,« je zamrmral, da ga je Marcelek razumel.

Nato je zavihal rokave srajce, iztegnil mišičaste roke, obrisal ž njih polsko blato in v dveh krepkih skokih je stal pri vrbi.

Oddahnil se je globoko, obrnil se, da bi pogledal za vrbo, kjer je stal Marcelek, kar naenkrat je začutil, da ga je nekdo pograbil za vrat, a krepki fantovi prsti so pritiskali tako globoko, da ni mogel dobiti sape. Hotel je poklicati tovariša, toda izpregovoriti je zamogel samo prvi zlog.

Napadeni je s silnima rokama hotel pograbit Marcelka za rami in ga

* Vrag ve,

potlačiti k zemlji, ko se mu pa to ni posrečilo, ga je z vso silo suval nazaj...

Dasiravno so Marcelka udarci boleli, ni izpušal grla in z obupno silo je pritiskal vedno bolj. Bezuh je začel hropeti, oči so se mu razširjevale vedno hitreje, roke so padle brez sile in zgrudil se je na zemljo, a Marcelka je potegnil za sabo.

Ta ni izpustil svoje žrtve in je vlekel z velikim naporom brezsilno truplo v blato.

Potopil je naprej glavo, potem je porival dalje truplo, potapljal vedno globlje, a ko so se slednjič skrili celo podplati, se je oddahnil in z radostnim sovraštvom pogledal na ta nenavadni grob.

Ko je dvignil oči, je zagledal najprej Staha, ki je gledal nanj ves bled in trd od strahu.

V tem se je razleglo od daleč klicanje Balika:

»Bezuh! hej, oglasi se!»

In še nekolikokrat se je ponovilo to klicanje, vedno glasneje, vedno bolj obupno in brezuspešno.

Dasiravno je bil Marcelek izčrpan od prejšnjega boja, se je pripravil k novemu, ako bi bil sovražnik prišel.

Toda klicanje je prenehalo. Marcelek se je približal prostoru, od koder

je prihajalo klicanje, a ni bilo nikogar. Dal je torej znamenje Stahu, ki se je približal in zašepetal:

»Pojdem pogledat kdo je, počakaj me pod vrbo, vrnem se kmalu.«

Marcelek, katerega je zapustilo razburjenje od sovraštva, je začutil, da mu pešajo moči in je bil zadovoljen, da ostane.

Sedel je pod drevo, da bi zadremal, toda v tem trenutku je zapazil pred sabo izbuljene, prestrašene oči zadavljenega kozaka. Hitro si je izmel oči, pogledal okrog in vznemirjen vsled prikazni se je bal zapreti oči in sedel je ter gledal brezmišlno predse.

Polagoma se mu je pričel vračati spomin. Tam pri lozi ga je zagledal prvič in potem je šel kozak k vrbi, kar je tam, na oni četrti kopici zaklical glasno: Čort! To so bile njegove zadnje besede, vraga je klical pred smrtjo, gotovo pojde na dno pekla...

V tem trenutku je priletela z glasnim kričanjem in šumenjem kril jata vran. Zatrepetal je; morda lete hudiči po kozakovo dušo?

E, kaj zato, če je kozak poginil, gotovo je mnogo ljudi pokončal in pobil, kaj čudnega, če ga je zadela smrt, katero je dobro zaslužil radi toliko učinjenih zločinov,

Poginil je... in on ga je ubil, zadržal in s tema rokama.

Pogledal je na svoji roki in zdela sta se mu slabi, mali, neznatni... Menda mu je sam Bog dal moči, ker ni hotel pogube toliko pobožnih ljudi, kako bi sicer s tema rokama zadavil takšnega korenjaka?

A ta kozak je bil močan, trgal ga je silno in tolkel občutljivo, še sedaj čuti bolečine pod prsti in okrog rebra. Dotaknil se je z roko na dotičnem mestu in začutil bolečine.

»A, pasji sin, dobro da je poginil,« je zamrmral.

Vendar je bilo čudno, da ko ga je zagrabil za grlo, je on samo še nekaj zahrkal, potem pa umolknil za vedno.

»Bog ve, kaj je hrknil?«

»Aha, se že spominjam, zakričal je samo »ba«, drugi del besede je pa ostal v grlu.«

In kaj bo, ko se vrne v Tesno?... Morda pride sodnik, bo preiskava, vkle-nili ga bodo v verige, vrgli v zapor in gotovo ga bodo obsodili v težko ječo. Pravijo, da je tam težko življenje... in moral bi zapustiti vas, mater in Hanka ne bo videl nikdar več.

Toda priznal ne bo, tajil bo vse, videl je samo Stah, ta pa ne bo povedal, saj sta vendar ene vere in slednjič je tudi ubil kozaka v korist vsem, Saj mu

ga Rima na uprav čudežen način premagal štirikrat močnejšo armado svojega sovražnika, brutalnega preganjalca kristjanov, cesarja Maksencija.

To je bilo 28. oktobra leta 312! Čudovit datum! Ali se niso ravno zadnje dni meseca oktobra lanskega leta, torej točno na dan 1600 let po oni prvi zmagi krščanskega orožja, bili oni strahoviti boji na Balkanu, ki kljub vsem poznejšim žalostnim dogodkom vendarle pomenjajo sijajno zmago križa nad polumesecem? Tako Jugoslovanstvo na prav poseben, odličan način slavi Konstantinov jubilej!

Z milanskim dekretom je nastopilo krščanstvo svojo zmagovalno pot v svet, ki ga je — vedno boreč se in vedno zmagujoč — s svojim duhom prekvasil in čisto preobrazilo. Konstantinov jubilej je jubilej zmage krščanskega svetovnega nazarja, jubilej pričetka kulture, ki jo s ponosom imenujemo krščansko. Jubilej vseh onih človeških pravic, ki jih tako rad, pa čisto po krivici, liberalizem razglasa kot svojo pridobitev. Milanski dekret je položil temeljni kamen za vso našo družabno in socialno stavbo.

Znano geslo francoske revolucije: Liberté, égalité, fraternité! prostost, enakost, bratstvo! se blišči na pročelju mnogih francoskih cerkv. Po pravici. Kajti pristno krščansko načelo je to, ako se ga prav razume. Zato tudi spada nad cerkevna vrata. Prostost, enakost in bratstvo je samo v cerkvi doma; ni iznašla šele revolucija tega gesla, ona si ga je le od krščanstva izposodila. ga oskrnila in s krvjo umazala ter ga končno celo kot bojni klic zoper krščanstvo samo zlorabila in ga po svojih legitimnih dedičih še danes zlorablja.

Tako se ima današnja človeška družba za vse, kar ima pravih ideelnih blagov, zahvaliti edinole krščanstvu. Toda svet je pozabljen, nehvaležen in površen. Materialistična filozofija, kolosalni napredek tehničnih ved, epohalne iznajdbe na polju elektrike itd. so precejšnjemu delu današnjega človeštva pojme zmedle, ga omamile in zaslepile, da misli, da se je krščanstvo res že preživelo, da je svojo kulturno mislijo že končalo, da se ga lahko vrže med staro šaro pa milostno prepusti samo še otrokom in starim ženicam. Vseposvobod vstajajo častilci in poveljevalci luči iz zapada, ki bi tudi z nami v katoliški Avstriji že radi po portugalsko govorili, in radikalni ferrerovski »Freisinn« že celo drzno vpije: »Nazaj v katacombe!« Toda motijo se, ki mislijo, da je Cerkev premagati mogoče, ki po momentanih krajevnih neuspehih sodijo moč duha krščanstva. Svobodomiselnost drevesa ne bodo zrasla v nebesa. Za to nam jamči ustanovitelj Cerkve sam, ki je zagotovil, da skale Petrove vrata peklena ne bodo premagala, za to jamči vsa dvatisočletna zgodovina krščanstva, ki je ena sama nepretrgana veriga bojov in zmag svetega križa. Tudi časi trenutnega ponižanja so vmes. Toda ponižanju je vselej sledilo tem veličastnejše vstajenje in mnogoteri onih, ki so ošabno in samozavestno napovedovali konec krščanstva, so ob svojem lastnem koncu

hrepeneče prosili pomoči in tolažbe njegove.

Tako je krščanstvo zmagovalo, tako zmaga danes, tako bo zmagovalo do konca dni z životvorno silo svojih zveličavnih načel, s svojim delom, z dejanji, s trpljenjem. Kajti le praktično krščanstvo zmaga! Kdor krščanskih načel dejansko ne izvršuje, je katolik le na videz, četudi bi svoje krščanstvo vedno na jeziku nosil, in če bi še tako patetično o njem deklamiral. Njemu je krščanstvo samo za parado, prazno igračkanje z besedami in frazami, če ni morda še kaj hujšega, če ni morda celo le spekulativno komedijantstvo. Samo teoretično priznavanje katoliških načel, ako se jih dejansko ne izvršuje, je brez vsakršne vrednosti. Saj v besedi celo cigan ni zoper poštenost in niti tat iz navade ni zoper tujo lastnino, v praksi pa vendar eden goljufa in drugi krade, kjer le more.

Naše krščanstvo mora biti iskreno, resnično, praktično. Le potem bo tudi zmagonosno. Tudi Kristus svojih naukov ni samo z besedo učil, temveč jih je z lastnim zgledom podprl in celo zanje svoje življenje dal. In njegovi učenci so svoje prepričanje tudi s svojo krvjo zapечатili.

Kaj nam torej pomaga, pridigovati n. pr. boj proti liberalizmu, svariti ljudstvo pred pogubnostjo liberalizma, če pa v danem slučaju na svoj program pozabimo in brez vsake potrebe temu istemu liberalizmu mi sami spletemo venec čisto nezasluzenega in nepričakovanega zmagovalja? Čemu se zbiramo na katoliških shodih, čemu govorimo o praktičnem krščanstvu, čemu sklepamo resolucije, če pa potem vendar vsak stori, kar sam hoče.

So gotova načela, ki se morajo brez-pogojno spoštovati, četudi stane težkih žrtve. Tudi v javnem življenju. In tu še prav posebno. Tega se moramo zavdati vsi, pred vsem pa voditelji naroda. Kajti čim višje je drevo, tem večja je njegova senca. Čim višje kdo v javnem življenju stoji, tem večja je njegova odgovornost, kajti tem večji je vpliv njegovega dobrega vzgleda, pa tem nevarnejše tudi pohujšanje, ki ga utegne s svojimi dejanji dati zaupajočemu ljudstvu. Delajmo torej dobro katoliško politiko, ki se od goljufivega političnega katoličanstva tako razlikuje, kakor prava svetost od svetohlinstva. In ne bojujmo se samo v katoliški uniformi, ampak tudi s katoliškim orožjem!

Gospoda moja! Če se včasih v kakih vprašanjih, zlasti osebnih ali taktičnih, ne strinjamo, saj to še ni nobena nesreča. Nasprotno! Quot capita, tot sensus! Več glav več ve! Da smo le v načelih edini, vse drugo je nebitveno. Saj v vseh rečeh niti papež ni nezmotljiv! Pustimo da v stranki vsak svojo pove, dajmo priložnost za iskren in odkritosrčen razgovor vsem tistim, ki so že poklicani, ali bodo najbrž poklicani ali pa se morda samo čutijo poklicane, igrati vloge v javnem življenju, dajmo jim priliko, da z nami skupno mislijo, se skupno posvetujejo, skupno delajo, skupno trpe in tudi skupno zmagujejo. Zlasti podjetna, idealizma polna mladina, ta up in bodočnost naroda, mora priti do svoje pravice. To je v našem interesu stranke same, v interesu kon-

tinuitete njenega dela in njenih tradicij. Skupni posvet rodi skupno delo, skupno delo pa ustvarja šele pravo, iskreno prijateljstvo. Tako zasigurno stanovitven obstoj svoji katol. stranki, in potem tudi ne bo sovražnik žel tam, kjer smo mi — sejali!

Slavni zbor! Rekel sem preje, da v letošnjem Konstantinovem jubilejnem letu praznujemo tudi 1600letnico zmage človečanskih pravic, zmage osvobođenja človeštva iz spon poganškega svetovnega naziranja.

Poganstvo ni poznalo nobene ravnopravnosti. Enakopravnost mu je bila neznan pravni in etični pojem. Vladal je gol egoizem.

Pri Rimljanih je vžival polne državljanske pravice samo civis romanus, ki se je tudi imel za edini državoohranjujoč element kakor naši Nemci in Mažari; Grku so bili vsi negrški narodi barbari, in tudi judi so bili ekskluzivni.

Tu je nastopilo krščanstvo s svojim temeljnim naukom, da smo vsi ljudje enaki, da smo vsi po božji podobnosti ustvarjeni, da vsi izhajamo od istih starišev in da smo vsled tega enakopravni dediči ne samo greha teh skupnih starišev, ampak tudi vseh pravic, ki so logični in naravni postulat enotnosti pokoljenja človeškega rodu.

S tem je bil neposredno v srce zadet poganški kapitalizem, ki je slonel na suženjstvu kakor moderni kapitalizem sloni na borzi in njenih vrednostnih virih. Cerkev je pričela boj za emancipacijo sužnjev in ga je vodila do popolne zmage.

In kar je Cerkev posamezniku priznavala, tega ni odrekala oni skupini posameznih individuvov, ki jih radi krvnega sorodstva in istega jezika narod imenujemo. Zato je bil v srce zadet tudi poganški nacionalizem.

Vera nas uči, da je bil prvotno en sam jezik in da je Bog skupno govorico šele potem zmedel, ko se mu je Adamov rod očitno začel upirati in je svoji upornosti hotel postaviti velikanski spomenik, ki naj bi segal do neba.

Različnost jezikov je tedaj posledica greha, pa vendar so vsi jeziki božje delo in zato so dobri, kajti hudobija in greh sta bila le povod njihovega postanka.

In ko je Bog jezike zmedel, ni ustvaril nobenega privilegija med njimi, in ko je nad apostole poslal sv. Duha, da bi mogli izpolniti svojo mislijo: »pojditve in učite vse narode!«, je s tem eksistenčno upravičenost vseh narodov in vseh jezikov slovesno priznal in vse jezike enakomerno posvetil! Zato sme po pravici apostol narodov izjaviti: Tu ni ne Žid ne Grk, ampak vsi so eno v Jezusu Kristusu; en Bog, en oče vseh, en Gospod, en krst!

Ako nam je Kristus zaukazal, da moramo svojega bližnjega ljubiti kakor sami sebe in ljubiti celo tiste, ki nas sovražijo in preganjajo, tedaj nam gotovo ni samo dovolil, ampak zaukazal, da moramo enako ljubiti tudi narod svoj!

In ako nam je Kristus v usmiljenem Samaritanu postavil gin-

ljiv zgled prave, iskrene požrtvovalne ljubezni do bližnjega drugorodca, tedaj smemo v tem videti naravnost poziv in ukaz k samaritanskemu delu na bolnem telesu svojega lastnega naroda!

Po pravici se sme torej trditi, da narodnost v krščanstvu ni nič izgubila, marveč jo je Kristus izpolnil in odrešil, ker je z besedo in dejanjem pokazal, kako se narod in narodnost sme in mora ljubiti! (Mahnič.)

Samo nevedneži in puhloglavci ali pa zlobneži morejo torej trditi, da je Cerkev narodnosti nasprotna, da dober katoličan ne more biti dober narodnjak. Ravno nasprotno je res. Ravno Rimu, ravno kat. Cerkvi se imamo zahvaliti za načelno priznanje ravnopravnosti vseh narodov. Kat. Cerkev ni sovražnica nobenega naroda, ne narodnega mišljenja in navdušenja, ona je vsem narodom enako pravična, enako ljubeča mati in varuhinja, ona je nasprotnica samo malikovanja narodnosti, neopravičenega, drugim krivičnega narodnega fanatizma. In zato ji morajo biti hvaležni zlasti mali narodi kakor je naš. Kajti ravno nekrščansko pojmovanje narodnosti od strani naših narodnih sosedov je vzrok našega žalostnega narodnega položaja. Prav zaradi tega sta pri nas boj za trobojnico in boj za sv. križ tako tesno, nerazdružljivo zvezana. Zlasti na severni meji! Tu je boj za naš obstanek hkrati boj zoper Proč-od-rimsko gibanje, zoper pogubno delovanje raznih protestantovsko-klerikalnih false »obrambnih« društev in organizacij, ki jih vse vodi in goní v prvi vrsti sovražstvo zoper kat. Cerkev.

Mi graničarji, ki stojimo v prvih vrstah v boju za našo narodno dedščino, smo dejansko obenem tudi pravi križarji, bojevniki za križ častni, za naše verske svetinje!

To dejstvo se dostikrat prezre, zlasti ga ne upoštevajo dosti drugorodni katoliki, ki naš narodni boj gledajo preveč skozi motna očala enostranskega nacionalizma. Zato ne vidijo ali pa nočejo videti, da mi ne napadamo tuje narodne posesti, ampak da se mi samo branimo; da ne upadamo v tuje pokrajine, niti v tiste ne, ki so morda še pred kratkim bile naša narodna last, ampak da se omejujemo zgolj na brambo naše sedanje posesti; da ne rogovilimo med drugorodci, da jim ne vsiljujemo svojega jezika, da povsod, tudí tam, kjer smo v pretežni večini, skrbno spoštujemo njihove pravice; še več, da jim brez potrebe priznavamo celo privilegije in tako čestokrat vsaj na videz sami dokumentujemo svojo manjvrednost in sami vzpodbujamo tuji šovinizem k novim napadom na našo narodno posest!

Tega vsega ne vidijo zlasti nemški katoliki, kakor tudi nočejo videti, kaj vse počenjajo Nemci med nami! Ne vidijo, kaj vse se godi z ubogo slovensko dečo po naših obmejnih učilnicah — mučilnicah, kjer se slov. deca uči slov. alfabeta ne uči iz bojazni, da bi se otroci slovensko brati naučili, bi potem čitali tudi knjige družbe sv. Mohorja in mesto luteranske »Bauernzeitung« brali »Mir« in druge kat. liste! Kakšno je v naših

je vendar Malinov rekel, da nikdo razum svojih ne sme vedeti o skrivnostnem prehodu . . . Pravzaprav je Malinov zapovedal ubiti kozaka, in če bo Stah izdal njega, bo pa on povedal o njegovem očetu . . . toda ne, Stah ga ne bo izdal, sicer bo pa še govoril z njim.

Toda kako da se Stah še ni vrnil? Morda bo pa Stah zadavil onega drugega kozaka? V tem slučaju bo lahko popolnoma miren za samega sebe.

Poslušal je . . . Za sabo je zaslišal nek šum . . . Morda je pa kozak zopet prišel na dan, vstal in ga bo zdaj ubil. Čutil je, da je v tem trenutku brez sveta in brez sil, otrok bi ga prevrgel, kaj šele tako močni kozak?

Zatrepetal je . . . Smrt je sedaj gotova, kozak ga bo prijel in potopil, kot mladega psa.

Zdelo se mu je, da se je šum ponovil in še silnejši, kot poprej. Z široko odprtimi očmi se je ozrl nazaj. Ne, ni nikogar, vse se mu je samo zdelo. Saj je vendar zadavil kozaka in ga vrgel v blatno globino, podnevi pa mrlič ne vstaja . . .

Iztresnil se je, iznebil se morečih sanj in ko se je čutil krepkejšega, je vstal, da bi pogledal na globino. V tem trenutku se je bled, prestrašen naslonil na drevo in gledal pred sebe z osupnjem pogledom.

Na vrhu blatne globine, kjer je potopil zadavljenega kozaka, je ležal mrlič z obrazom obrnjenim proti nebu in napetim trebuhom.

S telesa, ki se je dvigalo nad umazano, blatno globino, je tekla voda in tvorila temnejše lise, a oči, zdelo se mu je, da ga gledajo grozeče in očitajoče.

Mrčesa se je vse črnilo na telesu, a velike modre muhe so z glasnim brenčanjem frčale nad mrličem, sedale na oči, nozdri, usta . . .

»Usmiljeni Jezus!« je zaklical Marcelček in padel na zemljo.

Tako ga je našel Stah ter silno sunil.

»Vstani, zaspanec, solnce že zahaja!«

Marcelček se je zavedel, odprl oči: »Si se že vrnil? Si zadel na drugega kozaka?«

»Niti sledu ni o njem . . . morda je utonil in v peklju se bosta srečala z Bezuhom.«

Marcelček je zatrepetal, ko je zaslišal to besedo in se ozrl boječe, komaj da je mogel blekniti:

»Si izbrisal sledi?«

»Da . . . Pojdiva, ata so gotovo zaspali in Dobek ne pride.«

V tem se je zaslišalo v bližini kukanje. Stah je odgovoril posnemajoč ptica in rekel Marcelku:

Dobek gre.«

Srednje rasti, trščat, suh, s pristriženimi brki, se je približal Dobek, a ko je zagledal truplo, se je prekrizal in vprašal glasno mladeniča:

»Kdo je to?« in pokazal je na truplo, na katero so skakale žabe loveč muhe.

Oba sta pogledala drug drugega, razumela sta se s pogledi in Marcelček je rekel zamolklo:

»Kozak je utonil.«

Dobek je stopil h košati vrbi, pogledal zdaj na truplo, potem na oba mladeniča.

»Ali nas je sledil?«

»Da,« pokimal je Marcelček.

»Zasluzil je,« je rekel Dobek trdo, potem je pa snel klobuk: »Bog mu daj večni mir in večna luč naj mu svetí, na večne čase amen.«

Te besede sta ponovila za njim oba mladeniča in Marcelku je nekako odleglo in gledal je odslej brez strahu na truplo.

»Hm . . . kristjan je bil, kajti majhen križ ima na sebi,« je rekel Dobek.

»Kakšen kristjan?« je rekel Stah zaničljivo, »kristjane je preganjal in zasledoval, konjederec je bil.«

»Zdaj nam bo dal mir,« je rekel Dobek resno, »treba ga je pokopati.«

»Tega?« je rekel Stah porogljivo.

»Križ ima, radi križa ga moramo pokopati,« pogledal je okrog.

Okrog vrbe, kjer so stali, je bilo nekoliko bolj suhe, vlažne zemlje za kakih pet korakov in Dobek je pokazal na ta prostor:

»Tu mu izkopljimo grob.«

Vrgel je s sebe prtenko, z žepnim nožem odrezal debelo vejo in delal mladeniča:

»Pospešita se, kmalu bo noč.«

Tega jima ni bilo treba dvakrat reči in vsi trije so začeli razkopavati zem-

ljo. Najbolj vneto je delal Marcelček, kajti zdelo se mu je, da če bo truplo v zemlji, bo izginil tudi sled njegovega čina. Pokazala se je podzemeljska voda, torej sta Marcelček a za njim tudi Stah zlezla v razkopano jamo in z rokama izmetavala zemljo. Dobek je pa z majhnim kolom lovil kepe trave in jih nalagal pod vrbo; ko je pa zagledal, da je mladeničema voda že čez kolena, je velel prenehati z delom.

»Mehko mu bo,« se je nasmejal Stah.

»Ne norčuj se iz smrti,« ga je opominjal Dobek strogo.

Najtežavneje je bilo privleči truplo v izkopani grob.

Marcelček se je od začetka bal dotakniti se trupla, zdelo se mu je, da se bo kozak, ako začuti njegovo roko, vzdramil in vrgel na njega . . . Slednjič se je pa vendar premagal in pomiril, saj ga hočejo vendar položiti v grob, da ne bodo razključali njegovega trupla krokari in vrane, a na vsak način je bolj prijetno in bolj varno v grobu, kakor v blatu.

Slednjič so položili truplo v grob, jama je bila nekoliko prekratka, toda pomogli so si s tem, da so potlačili noge v gosto blato. Truplo so obsuli z izkopano zemljo in s kepani, katere je nalovil Dobek, ki je tudi posadil majhen križ iz vrbovih vej h glavi mrliča, potem so pa poklekli in molili: Večni mir.

Žarki zahajajočega solnca so jasno osvetljevali molilce in črni grob.

ura di h? Kje so slov. uradniki? Kako se postopa z ubogim ljudstvom, ki ne zna ali noče govoriti tujega jezika? Slovenske zastopnike se kaznuje, ako hočejo pri sodiščih slovensko govoriti, slov. kmete se zapira, ker zahtevajo vozne liste v svojem jeziku! Kljub razpravam v drž. zboru, kljub večnim pritožbam smeje nadute nemške frajle na celovškem kolodvoru nemoteno norce briti iz slov. potujočega občinstva! Ali ni to škandal brez primere. Celo na polju samoizobrazbe in gospodarske samopomoči se nam vežejo roke! Kaj se počenja z našimi vrlimi Orli! Njihove rdeče srajce vplivajo na gotove ljudi kakor na znano štirinogato domačo žival. Orlovski in sokolski kroj nositi je prepovedano, ker ni »landesüblich«. Kaj pa je na Koroškem »v deželi navadno«? Marsikaj, kar pa ni v korist koroškega ljudstva!... Hic Rhodus, hic salta — c. kr. deželna vlada Koroška! Tu imajo posla zadosti in pusti naše Orle, da mirno razvijajo svoja krila nad slov. Korotanom.

Deželni kulturni svet v koroškem vilajetu se celo pri licenciranju in premiranju bikov ne pozabi zanimati za narodnost njihovih lastnikov! Itd. itd. brez konca in kraja! In že gredo naprej in si prisvajajo pravico nastavljanja duhovnikov po Slovenskem tisti, ki sami cerkve nikdar od znotraj ne vidijo, očitni brezverci, z grožnjo, da sicer odpadejo, ko so v svojem srcu že davno odpadli; ljudje, ki imajo drzno čelo, škofu v obraz se laskati kot dobri katoličani in mu prirejati celo slovesne sprejeme, zraven so pa skrivni prijatelji protestantskega pastora in njegovi agitatorji.

Zoper tako vtikanje v notranje cerkvene zadeve od strani mrtvih udov kat. Cerkve moramo najodločneje protestirati!

O vsem tem naj bi zlasti nemški katoliki razmišljali, če je vse to prav, če je vse to krščansko in če je dovoljeno, da tako propagando podpirajo tudi pristaši stranke, ki se imenuje »katoliška«.

Slavni zbor! Z žalostjo moramo konstatirati, da je inteligenca nemškega naroda na potu nazaj v poganstvo. To odseva popolnoma jasno od takozvanega obrambnega dela Nemcev ob jezikovnih mejah. Nemški narod pada nazaj v ono narodopsihološko razpoloženje, v kojem se je nahajal v prvih stoletjih srednjega veka, ko je prvič prišel v ožji stik s slov. plemenom. Zanimivo je, kaj piše o tem nemški zgodovinar Gfrörrer. On priznava, da so Nemci s Slovani podjarmljenih pokrajin postopali, kakor Portugalci, Holandci in Angleži z zamorci v 17. stoletju. Raztrgali so rodbinsko življenje, po poljubnosti so ločevali moža od žene, otroke od staršev; najhujše suženjstvo je bilo usojeno vsem. Kronist Tietmar popisuje kosanje škofije Merseburg z značilnimi besedami: posestvo škofije se je razdelilo, kakor se razdeli na prodaj postavljeno slovansko družino. — Iz časa vojvode Henrika (948. leta) imamo postavbo o sužnjih. Gorje mu, ki je sužnja pod svojo streho sprejel ali mu dal

varstvo; moral je lastniku plačati funt zlata in ako je bil uradnik, je sploh izgubil še svojo službo, in če je bil oskrbnik, dobil jih je še sam 40 z bičem! Potem govori ta postava o tatovih in izobčenih ljudeh in v tej zvezi dekretira: Slavi etiam ejusdem coadunationis districti subiaceant aut exterminetur! Slovani so torej sužnji, vsak mora imeti gospodarja, če ne se ga iztrebi kakor divjaka!

Gospoda moja! Ali se ne obnavlja v gotovem zmislu danes pred našimi očmi pred 1000 letna zgodovina naših pradedov? Ali se ne skuša tudi danes soditi nas po drugem manjvrednem pravu? Ali se ne smatrajo? Ali se ne smatrajo nemški sosede tudi danes še kot naši gospodarji? Ali se ne skuša tistih, ki svojega tilnika nočejo vtakniti v tuji jarem, z brutalno silo ali pa z zvijačo ugonobiti? Exterminetur! Iztrebiti je treba slovensko — ta klic se razlega dandanašnji po celi naši jezikovni meji!

To je očiten povratek v poganstvo kot posledica protestantizma v zvezi z blazno Nitschejevo filozofijo o gospodski morali in o nadčloveku, s kjo je zopet zbudil stare poganke instinkte. Nitsche je danes nemški evangelij, ki oznanja brezobzirno teptanje slabjšega, ki kolne Kristusa in Cerkev, ker slabotne podpira in brani, ki celo plemensko izbiro priporoča, da bi ustvaril nov rod, gosposki rod, rod novodobnih Titanov, ki naj bi svet podijarmili.

To so moralični temelji nemškonacionalnega fanatizma. Iz teh korenin poganja nemški »Jugendbunde«, sta zrastla »Südmarch« in »Schulverein«.

Temu primerna so tudi sredstva te propagande. Nobeno sredstvo in premalenkostno, nobeno prenikotno, samo da služi uničenju ali vsaj ponižanju Slovencev!

To je pravi uničevalni boj, podoben onemu, s kojim so Angleži uboge Indijance moralno in telesno uničili, da so se potem mogli njihove zemlje polastiti. Kar se s surovo silo in zvijačo ne doseže, dokonča tudi pri nas jereuš, kije žalostni simbol te kulture!

Vendar pa kot pravičen človek ne obdolžujem velikega nemškega naroda vseh neskončnih krivic, ki se jih v njegovem imenu prizadeva našemu ubogemu slov. narodu; ampak vsa krivda zadene one vrane klike, ki sicer bombastično v imenu nemškega naroda govore, pa so le »falsi procuratores« njegovi, ki ne samo dobre, spravoljubne elemente v lastnem narodu, ampak tudi javne oblasti terorizirajo in so tako edine krive, da se ne najde modus vivendi med sosedi, ki so v tolikem oziru drug na drugega navezani. Le tem zdražbarskim klikam velja tudi naš neizprosni boj, ne pa narodu nemškemu.

Ali ni vsakega kristjana dolžnost, temu nekrščanskemu, protikulturnemu divjanju ustaviti se z vsemi silami? Ali slov. duhovščina ne izvršuje samo svoje stanovske dolžnosti, ko se tega boja udeležuje v pr-

vih vrstah? Kateri katoličan jo bo grajal radi tega? Ali ne zasluži marveč ne samo neskončne hvalečnosti od strani svojega naroda, ampak tudi vzpodbude in podpore od strani onih, ki so v prvi vrsti poklicani, čuvati nad interesi sv. Cerkve in jih braniti proti vsakomur!

Ako si v kakem vprašanju nisi na jasnem, vprašaj se, kaj bi bili storili v tem slučaju apostoli? Jaz vprašam, kaj bi storili apostoli, ako bi danes med nami živeli? Kaj bi storil Kristus sam? Kaj bi rekel Kristus k razmeram v tistih naših šolah na jezikovni meji, kjer gre nestrpnost tako daleč, da celo slov. katekizme pobira in da morajo celo otroci-začetniki, ki še nobene besede tujega jezika ne razumejo, celo šolsko molitev blebetati v edinozveličavni nemščini; kjer se na vse moč načine v otroška srca vceplja gnjev od lastnega rodu in jezika, nasprotno pa se jih uči uprav malikovati tujo, pogansko narodno zavestnost; kjer se brezmišlno iz mladih src ruje najhujše korenine, iz kojih naj bi poglavalni zavednost in značajnost? Kaj bi k temu rekel On, ki je izgovoril strašne besede: »Kdor enega teh malih pohujša, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja!« Ali bi On, ki je nekoč z bičem izgnal iz templja barantače, ne vzel zopet trikrat pletenega biča v roke in bi šel nad razne hlapce hudičeve, ki dandanašnji z dušami nedolžnih otrok uganjajo umazane nacionalne kupčije!

In kako je Kristus sam apostrofiral farizeje, ki so tudi samo svoje judovstvo pripoznavali in se silno trudili, da bi vse narode obrezali in pojudili. Zaklical jim je: »Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! Morje in zemljo prehodite, da pridobite enega, kateri se pojudi; in ko se je pojubil, naredite iz njega peklenškega sinu, dvakrat hujšega od sebe!«

Ali je mogoče ostreje karakterizirati in groznejše obsoditi umetno, nasilno raznarodovanje in prokleti sad njegov, renegatstvo? Kristus sam mu je pritisnil Kaj-novo znamenje na čelo in ga je obsodil, da strašnejše ni več mogoče! —

Naj zadostuje. Hitim h koncu! Mislim, da sem dokazal, da je boj za obrambo našega naroda proti krivičnim napadom pravično, božjizasluzno delo, boj za zmago krščanskih načel, in da je raditega sleherni izmed nas, od voditeljev gori in doli do zadnjega gorskega pastirja, dolžan, v svoji vesti dolžan, vse svoje moči zastaviti za ohranitev svojega naroda. S tem ne služimo samo Bogu in svojem narodu, ampak tudi državi, ki ji vzgajamo dobre, značajne državljane, in ne v zadnji vrsti dinastiji, ki jej vzgajamo zveste, požrtvovalne patrijote, oni dinastiji, ki je Slovenci in Hrvati še nikdar nismo izdali, ki smo zanjo prelili že potoke junaške krvi, in ki za to, kar smatramo za svojo patrijotično in krščansko dolžnost niti ne pričakujemo in ne zahtevamo, da bi nas kak cesarski namestnik še posebej pohvalil ali zaraditega celó glorificiral kot državo ohranjujoč element kath exohen. Naš patrijotizem izvira iz lubezni in prepričanja in je zaraditega zastoj! Kar zahtevamo, je samo pravica tudi za nas, je enakopravnost z dru-

gimi, s katerimi nosimo ista bremena. Mi zahtevamo samo, da se z nami postopa krščansko, da tudi v javnem življenju zopet pridejo do veljave krščanska načela. Zlasti tudi v narodnostnem vprašanju. Potem smo brez skrbi za usodo svojega naroda. Kajti krščanstvo hrani v sebi ono čudodelno formulo, ki edina more zopet mir napraviti med narodi in ki se glasi: »ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe« in »kar ne želiš, da bi se tebi zgodilo, tudi ti drugemu ne stori.« V teh skromnih besedah je zapopadene več državniške modrosti, kakor je v vseh kabinetih evropskega koncerta kdaj bilo in je kdaj biti more. Kajti to je božja formula, od Boga samega dana formula za spravo narodov! Ta edina je vstanu razrešiti gordijski vozlež zamočanega narodnostnega vprašanja. Zato kličem: Nazaj h Kristusu, nazaj pod zastavo svetega križa in vse drugo nam bo navrženo!

Govor dr. Brejca je bil vrhunec zborovanja; vzbudil je minute trajajoče ploskanje in živjoklice. Iznova in iznova je ljudstvo klicalo: »Živijo dr. Brejca!« Ko se je polegel ta vihar navdušenja, se je predsednik s sledečimi besedami zahvalil govorniku:

Iskreno zahvaljujem govornika za njegove iskrene besede, ki so šle nje-mu iz srca in nam do srca. Zato bo gotovo vzbudil splošno zanimanje za slovensko narodnost na Koroškem, za to punčico na našem narodnem telesu.

Dr. Jankovič pozdravi zastopnike ameriških Slovencev. Prišlo jih je deset iz daljnje Amerike, da bi posetili ta shod. Iskreno jih pozdravlja z željo, da bi zanesli naša katoliška načela v Ameriko in jih tam tako gojili, kakor jih mi tukaj.

Prisrčno so bili nato sprejeti Poljaki, ki so v svojih slikovitih narodnih nošah prišli na oder.

Predsedstvo prevzame hrvatski predsednik

DR. VELEMIR DEŽELIČ,

ki nagovori zborovalce sledeče:

Čas, v katerem prevzemam s hvaležnostjo predsedstvo, imenujem zgodovinski trenutek. To je v resnici vekovit trenutek, ker je v njem sankcionirano edinstvo, sloga in bratstvo hrvatsko - slovenskega naroda. Ta dva naroda sta edina na slovanskem jugu, ki sta ob silnih in velikih borbah in padci ohranila najdragocenejši biser — sveto vero rimsko.

Slovenski in hrvatski narod je z večerajšnjo pomembno manifestacijo pokazal celemu svetu, da ga nič ne bo ločilo od edino rešilne katoliške cerkve. Ta sloga in edinstvo je za oba naroda največje važnosti. Gorje narodu, ki v teh ledenih, mrzlih in temnih časih nima močnega in žarkega solnca, nima svoje vere.

Gorje narodu in poedincu, ki v tej burji blodenj nima stopinje resnice.

Katoliška Cerkev je večna, je kakor trdna skala sredi razburkanega morja. Vse preide, ali ta skala, Kristusova Cerkev ne bo minula.

O tem so se lahko prepričali vsi, pa tudi največji slepci in najbolj za-grizeni sovražniki.

ki se je dvigal precej visoko iznad zemlje.

Šli so molče proti otoku, a ko so bili že blizu, se je Dobek ustavil in rekel:

»Kdor ga je zadavil, kajti imel je znake prstov na vratu, in kdor je videl, naj molči, kakor ta kozak v grobu.

»Razumeva,« sta oba zamrmrala. Na bregu je čakal nanje Malinov.

»Zakaj tako pozno?«

»Delo je bilo,« je odvrnil Dobek.

»Kaj pa s kozakom?« se je obrnil k Marcelku.

Ta je poblebel in molčal, mesto njega je odgovoril Dobek:

»Ne pove in ne izda.«

Malinov je pogledal nanje pro-nikljivo, potem je pa snel klobuk in zmolil mirno za večni mir, a ko je končal:

»Kaj pa drugi kozak?«

»Njegova sled je izginila,« je odvr-nil Stah, »potika se okrog treh brez.«

»To je dobro.«

Ko je Marcelček videl, kako je Mali-nov sprejel novice o smrti kozaka in se je spomnil Dobkovih besed: »Zasluzil je«, je pomiril popolnoma svojo vest in začelo se je v njem vzbujati prepričanje, da si je pridobil veliko zaslugo za sveto vero.

Šli so k družbi.

Malinov je sporočil, da pojdejo ju-tri s svitom dalje, Marcelček je pa iskal Hanke, da bi jo vsaj pogledal.

Srečal jo je, šla je od vode z vr-čem v roki, a ko ga je zagledala, je iz-pregovorila:

»Si se že vrnil?«

»Kakor vidiš.«

Postavila je na zemljo vrč in mu pogledala v oči:

»Ali je bil kozak?«

»Bil.«

»In sledi za nami? Morda pride sem?« je zaklicala prestrašeno.

»Več ne sledi in ne pride, Hanka, spiš lahko mirno.«

Toliko groze in izvanredne resno-be je bilo v njegovem glasu, da je s strahom pogledala nanj in čez trenotek zašepetala:

»Je poginil?«

»Utonil je.«

Radovedno mu je pogledala v oči, hotela je vprašati še nekaj, toda poklicala jo je varuhinja iz družbe in sa-mo toliko je imela še časa, da je rekla pred odhodom s prisrčnim glasom:

»Lahko noč, Marcelček.«

»Lahko noč, Hanuš, spi mirno.«

Zgodaj zjutraj, po molitvi in lita-nijah k čudodelni Materi Božji, so spet odrinili na pot. Nekateri so začeli peti:

»Kdor pod tvoje varstvo«, toda Mali-nov je prepovedal, ker se je bal, da bi jih petje ne izdalo.

Šli so po gosje kot včeraj, toda da-nes v drugačnem redu, kajti poznali so svoje sile in močnejši so šli spredaj, slabejši pa zadaj, da bi se ne ovirali med potjo.

Danes se niso več bali preganjanja in izdaje, pa tudi prehod je bil lažji, ker so večkrat zadeli na podolgaste, vlažne koščke trde zemlje.

Bilo je okrog poldne, ko so dospeli do gozda, v katerem se je kakšno vr-sto od »Zažarenega močvirja« raztezala državna meja, katero so stražili ob-jezdni.

Med romarji, ki so urejevali in či-stili obleko, se je začelo neko šepeta-nje, dogovarjali so se nekaj med sabo, slednjič je pa najstarejši izmed mno-žice stopil naprej in rekel:

»Tesnavci, vam hočem nekaj pove-dati.«

Zbrali so se okrog njega prebival-ci iz Tesne, pa tudi drugi, a on je na-daljeval:

Ker nas je vsemogočni Bog in ču-dežna Mati Božja Ležajska, kateri smo se zaobljubili, obdal s svojim varstvom in smo se na čudežen način iztrgali iz rok naših rabiljev in preganjalcev, smo sklenili v spomin naše rešitve postavi-ti, tu je snel klobuk, »sveti Križ, zna-menje muke in rešitve v vasi Tesni in v ta namen smo zbrali dvanajst rub-ljev, katere izročam Petru Malinove-mu.«

Naokrog se je razlegalo šepetanje in pobožno vzdihovanje, znamenje odo-bravanja.

Ta sveti Križ bo nam vsem in na-šim otrokom vidno znamenje milosti in varstva, katerega mi grešniki nismo zaslužili, a smo ga bili vseeno delež-ni.«

Preštel je denar in ga izročil Mali-novemu, a ta je odvrnil:

»Z radostnim srcem in s hvalež-nostjo sprejemam vašo zahvalo in na-men, toda znano vam je, kako težko je

dobiti dovoljenje od gubernatorja, da se postavi znamenje Kristusove muke, vendar se nam bo s pomočjo in blago-slovom Božjim posrečilo premagati vse težave in postaviti ta spomin naše rešitve na tesnanskem polju.«

Potem je Malinov s pomočjo Dob-ka, Bala, svojega sina in Marcelka preštel romarje, razdelil ženske pose-bej in moške posebej, skril vse v go-stem grmovju ob bregu ter jim zapove-dal, da morajo biti popolnoma tiho.

Pogledal je na solnce in rekel Dob-ku, s katerim je hotel iti skupaj k ob-jezdniku:

»Čez uro ali morda tudi manj bodo menjali straže.«

»Pa pojdiva počasi.«

»Ej, ne, nesreča ne spi, patrolja naju lahko sreča in pelje k načelniku, počakajmo.«

Sedla sta v gozd pod drevo ter se pogovarjala tiho o gospodarskih zade-vah.

Zaslišala sta peketanje konj.

»Sedaj se menjajo,« sta zašepetala.

Počakala sta, dokler se ni vrnil podčastnik s stražo, ki je odstopila, potem sta se pa počasi začela bližati zastraženi črti.

Ko je objezdnik zaslišal šum kora-kov v gozdu, je obrnil proti njima ko-nja in zaklical po rusko:

»Kam pa? Ni dovoljeno!«

Malinov je pritisnil prst na usta v znamenje, naj molči, potem je pa začel premikati s prsti, kakor kadar se šteje denar, a Dobek mu je z nasmehom pokazal zavoj tobaka.

Leta preidejo, stoletja ginejo v nepovratnost, ta Kristusova Cerkev pa stoji nepremakljiva, večno mlada, večno sveža.

Prešel je Nero, zmanjkalo je Maksencija, izginil je Dioklecian, ni več Julijana odpadnika, Cerkev pa še vedno stoji. Prišel je Arij, Luther, Voltaire, Ferrer, a vseh je zmanjkalo, med tem ko so se začudeno vpraševali: »Mar si Ti še vedno tukaj?«

Govornik sklene svoj govor z živo željo, da bodi slova, edinstvo, bratstvo in ljubezen hrvatsko - slovenskega naroda istotako večna, stalna in nezlomljiva kakor je katoliška Cerkev.

In to bo tudi, ker slovenski in hrvatski narod nista samo en narod po veri in jeziku, ampak so tudi njegovi gospodarski, socialni in politični interesi eni in isti.

Burno je bil govor sprejet.

Ovacija dr. Šusteršiču.

Predsednik se obrne potem do dr. Šusteršiča in pravi:

IV. slovenski katoliški shod je hrvatsko - slovenski kot naravna posledica političnega združenja Slovenske Ljudske Stranke s hrvatsko stranko prava. Bil je to dalekovidni korak našega političnega voditelja gospoda dr. Šusteršiča, ki bo rodil imenitne sado-ve. Enega najlepših sadov imamo v našem hrv. - slov. katoliškem shodu, ki bo Hrvat in Slovenec še ožje združil in dal celumu našemu delu novi pravec.

Pri teh besedah je občinstvo napravilo veličastno ovacijo dež. glavarju dr. Šusteršiču. Videti je bilo, da je njegova zaslužnost našla v ljudskih srcih globok in trajen odmev.

Nato govori

DR. ŠIMRAK

hrvatski slavnostni govor.

Prevzvišena, presvetla, prečasnica in mnogoštevana gospodo, dragi moj narode slovenski in hrvatski!

Evo nadošao je večni dan prvoga, velikoga zajedničkoga slavlja slovenskoga i hrvatskoga naroda, otvorila su se zlatna vrata prvoga zajedničkoga rada Slovenaca i Hrvata na temelju čvrstih in neoborivih principa katoličke vjere.

Zaista ovo je veliko slavlje, doista ovo je sveti dan! On imade da zapali u grudima hrvatskoga i slovenskoga naroda novu vatru ljubavi in odanosti prema vjeri djedovskoj, za koju proliše svoju krv svećaku toliki heroji slovenskoga i hrvatskoga naroda, novu vatru ljubavi prema domovini, novi žar uzajamne bratske ljubavi Hrvata i Slovenaca, koja nikad više neće ugasnuti, dokle god bude hrvatskoga i slovenskoga imena.

Ova velebna katolička manifestacija imade da probudi slovenski i hrvatski narod na novu borbu u znaku svetoga križa, da mu dadne novi život, da ga pridigne, ojači, učvrsti, da mu svetlom svetoga evanđelja pokaže put, kojim od sada imade da krene, e bi došao do cilja svoga.

Da, ovaj prvi slovenski i hrvatski katolički kongres imade da dovede slovenski i hrvatski narod u svim našim pokrajinama do čvrstoga uvjerenja, da imademo iste

ideje, da ćemo samo zajedničkom borbom pod okriljem naše svete katoličke vjere i katoličke misli doći do zajedničke pobjede i zajedničke slave.

U istinu, ja ističem i velim: ovo je historični čas, štono mora u svjetlu Hristove nauke da razotkrije čitavu prošlost slovenskoga i hrvatskoga naroda, da mu pokaže staze budućnosti.

Gospodo i narode!

Gle, ja najmanji dobih danas čast, da pozdravim u ime Hrvata ovu velebnu slavu.

Radi mnogih nevolja, radi teških prilika nije mogao hrvatski narod, kao što je živo žudio, da dodje u dugačkim povorkama na zajednički slovensko-hrvatski katolički kongres. Ali zato dohrliše pod vodstvom i okriljem hrvatskoga episkopata, pod katoličkim zastavama u prijestolnicu slovenskoga naroda stotine izabranika i ponajboljih predstavnika katoličkoga hrvatskoga naroda i donesoše njegove pozdrave slovenskom narodu, njegove želje, da ovaj prvi zajednički slovensko-hrvatski katolički sastanak rodi dobre rodove.

Danas se sastadoše u bijeloj Ljubljani Hrvati katolici iz naše kraljevske Dalmacije, u kojoj se krije sva slava i veličina hrvatskoga naroda u slavnjoj prošlosti; danas dodjoše ovamo predstavnici zaboravljene Istre izmučeni u teškim borbama; danas se rukuju s braćom Slovincima u glavnom njihovom gradu Hrvati sa obala našega divnog, toliko oplakivonog hrvatsko-slovenskog Jadrana. Uz njih se redom redaju stotine Hrvata iz slavne naše banovine, iz Bosne ponosne, iz Hercegovine. Svi ovi donesoše slovenskom narodu i katoličkom kongresu pozdrave hrvatskoga naroda od Zemuna do Kotora. Kako njihova srca biju in osiječaju, tako biju i osiječaju srca čitavoga hrvatskoga naroda, kako njihova usta govore, tako govore usta svega hrvatskog roda.

Gospodo i narode!

Prije trinaest godina imadijasmu mi Hrvati prvi hrvatski katolički kongres, a sade evo dodjosmo u Ljubljanu na drugi hrvatski katolički sastanak, da se na vrelu i izvoru čistih in nepomućenih idejala katoličkoga rada slovenskoga naroda okrijepimo, ojačimo, učvrstimo, da udarimo nove duboke fundamente katoličkog života i katoličkog pokreta u hrvatskim zemljama.

Katolički pokret u Hrvatskoj još je u povojima, u pelenama. Oko naprednog i radikalnog katoličkog barjaka okupljalo se dosad-udzanica naša, naša hrvatska mladost. Iz malenih i poniznih početaka narasao je naš mladenački pokret do velebne manifestacije, do dobro uvježbane vojske, kojom se mi možemo i moramo podičiti, koja je zvjezda danica hrvatskoga dana.

Slovenski narod daleko je pred nama. Katolička misao, katolička organizacija postavila ga je u kratko vrijeme uz bok najkulturnijih, najnaprednijih, najprosvjetljenijih naroda. Da, Slovenija više u lice svima neprijateljima katoličanstva, da katolička misao nije mračnjaštvo, da je ona napredna, savremena i prosvjetna. Katolička ideja podigla je slovenski narod na gospodarskom polju tako visoko, da je Slovenac danas gospodar na svom praču i da se on ne boji neprijatelja napadača ni sa koje strane. Imena slovenskih preporoditelja Slomškega, Jegliča, Kreka, Šusteršiča, Lampea i drugih ostal će nezaboravna u historiji slovenskog naroda, a dao Bog dobili mi Hrvati ovakove preporoditelje!

Rekoh mi smo Hrvati došli ovamo da se ugledamo u Vaš uzor, braćo Slovinci, da krenemo Vašim putem. Još je živa vjera u hrvatskoga naroda, još se on s oduševljavanjem gomila oko zastave, na kojoj je napisano: Za krst častni i slobodu zlatnu. Ali — kako je netko lijepo rekao — »jaka je u našem narodu i moćna vojska, koja hoće da prekine s predajom; pa traži, da načela našega narodnog života, naše prosvjete i kulture postave na nekršćanske osnove, i život i povijest našega naroda okrene na druge nekršćanske staze i putove.«

Zato je teška i velika dužnost svih nas Hrvata katolika, da okupimo hrvatski narod u katoličkom taboru, da ga ogradimo čvrstim i visokim zidom katoličkih radikalnih organizacija, jer bi u brzo mogao doći čas, kad će katolički narod u katoličkoj Hrvatskoj postati krvnim neprijateljem katoličke akcije i katoličkih idejala i nadimka slavnog, što je dan ocima našim »antemurale christianitatis«.

Hrvatski katolički narod diže sklopljene ruke prema licima našim i moli nas, da ga podignemo, da mu pomognemo nevoljno i bijednome.

Gdje imade Hrvata katolika, koji se neće odazvati ovome vapaju. Ujedinjeni s braćom Slovincima stupamo u borbu za svetu stvar! Hrvati i Slovinci borili su se nekada kao junaci rame o rame pod istim barjakom proti ljutom neprijatelju. Danas ih je evo ujedinila i združila katolička misao, da se bore za nju. U tom znaku svanuo će zora slovenskom i hrvatskom narodu.

Ko se je poleglo živahno ploskanje, je predsjednik pozdravil Slovence iz Nemčije, katerih je prišlo 20 z znanim dobrotnikom Slovencev gosp. rektorjem Köstrom na čelu.

Za tem sledi govor

DR. JOSIPA HOHNJECA.

Pomembni govor dr. Hohnjeca objavimo v celoti jutri.

Po dr. Hohnjecom govoru, ki je bil ves čas živahno aklamiran se je dr. Deželić v imenu Hrvatov zahvalil prevzvišenemu knezoškofu dr. Jegliču, ker je on pripravil Hrvatom njihov prvi katoliški shod.

Brzojavne pozdrave so poslali na slavnostno zborovanje med drugim finančni minister Zaleski, nadškof lvoški Teodorowicz in nadškof Stadler.

Vse ljudstvo je nato v zaključek zapelo »Liepa naša domovina«.

Ponedeljek jutraj ob 7. uri je v stolnici imel cerkveni govor metropolit ilirski dr. Sedej o verskem življenju, nakar je bila pontifikalna sv. maša.

Danes je govoril v stolnici tržaški škof dr. Karlin o krščanskem karitativnem delu, nakar se je vršila pontifikalna sv. maša.

Zborovanja slovenskih odsekov.

ODSEK ZA KRŠČANSKO IZOBRAZBO.

Zborovanje vodi dr. Lambert Ehrlich iz Celovca. Referira profesor J a r c. Izobraževalno delo je važno,

* Dr. Ritig, Katol. list 1913, br. 15, str. 169.

zlasti danes, ko je čas tako kritičen in morda odločilen za bodočnost slovenskega naroda. Sili nas k temu tudi delo nasprotnikov. Delujejo intenzivno in ekstenzivno. Razširili so svoje delovanje na vse starosti in na vse stanove. Zavedajmo se, da so naši dosedanji uspehi pred vsem plod našega izobraževalnega dela. Posebno važna je načelna izobrazba. Ako hočemo, da zgradba, ki jo zidamo, ne bo stala na lončenih nogah, moramo vzgojiti ljudi, ki ne bodo samo naši, ampak, ki se bodo tudi zavedali, zakaj da so naši. Slovinci smo narod samopomoči. Sadovi, ki jih žanjemo, so plod našega dela. Vloga, ki jo igramo in jo bomo igrali, je odvisna od nas samih in našega dela. Poziv na vlado se sprejme na predlog župnika Rejca iz Solkana. Na Goriškem so namreč plesi še vedno ena glavnih ovir, da izobraževalno delo ne napreduje tako, kakor bi moralo. Katet J a n c iz Ljubljane povdari potrebo širiti izobrazbo ob vsaki priliki tudi v vsakdanjem razgovoru. Izobraževalnega dela ne smemo omejiti zgolj na predavanja in predstave.

Odsek se nato zedini na sledeče resolucije:

Notranje društveno življenje, izobrazba v splošnem, predavanja in tečaji.

Slovensko-hrvatski katoliški shod povdarja, da je poleg poglobljenja verskega življenja podrobno izobraževalno delo na podlagi katoliških načel v izobraževalnih društvi največje važnosti za katoliško in narodno gibanje.

Katoliški shod potrjuje sklepe prejšnjih in posebej opozarja:

Nujno je potrebno, da se razširi in poglobi med ljudstvom izobrazba v vseh smereh. Izobraževalna organizacija naj polaga posebno važnost na poljudno apologetiko, na strokovno izobrazbo posameznih stanov, v kolikor ne skrbe zanj drugi faktorji, ki so za to poklicani (deželni odbori, kmetijske družbe, zadružne zveze, razne strokovne organizacije), slednjič na izobrazbo v vseh javnih in političnih zadevah. Z ozirom na zahtevo našega obupnega narodnega boja na mejah naj izobraževalna društva z vsemi silami in sredstvi krepijo narodno zavest in smisel za smotreno požrtvovalno narodno delo.

Predavanja in tečaje, ki so eno najvažnejših sredstev ljudske izobrazbe, je treba na novo poziviti; tega naj nobeno društvo ne zanemarija. Prirejanju predstav in veselice ne gre nikdar prednost pred izobraževalnimi tečaji in predavanji. Predavanja naj se vrše stalno po že naprej določenem načrtu ali celo leto ali le v zimski sezoni, kakor je to bolj primerno krajevnim razmeram. Tečaji naj se prireajo od slučaja. Predavanja in tečaji naj se glede vsebine drže zlasti označenih panog izobrazbe, zlasti pa naj se ljudstvo v vseh kulturnih in političnih zadevah sproti podučuje.

Vlada se pozivlje, da potom okrajnih glavarstev s strogimi kaznimi za nedovoljene plesse prepreči kvarne javne plesse.

Knjižnice v društvi naj se redno izpopolnjujejo. Časopisje, politično in nepolitično naj ljudstvo smotreno izobrazuje v poprej navedenih smereh.

Objezdnik je previdno pogledal na eno stran in na drugo, a menda ni zapazil nič sumljivega, kajti približal se je na konju kmetoma.

»Kaj pa vidva?«

»Čez mejo hočeva,« pojasnjeval je Malinov v lomljeni ruščini.

»Pašlji von, pašji sinovi, ni dovoljeno!« je zakliral grozeče.

Marš ven.

»E, bo denar,« se je nasmehnil Malinov.

»Vidva sta gotovo tihotapca, ven, če ne ustrelim!«

»Kakšna tihotapca,« je zmajal Dobek z ramo, midva greva v Ležajsku.

»O, ne varajta me,« se je zasmejal objezdnik, »bohomoletci?« ne gredo po dva, ampak žene, otroci ... vem, da sta tihotapca.«

»Nas je veliko, a so poslali samo dva, da bi se dogovorili,« je odvrnil Malinov.

»Hm ... koliko je duš?«

»Čez sto.«

»Koliko moških?«

»Triinštirideset.«

»No, a ženskih?«

»Osemdeset.«

»Ho, ho, toliko ljudstva, sam ne morem pustiti, vzeti moram tovariša,« prijahal je bližje in iztegnil roko k Dobku, »daj tobaka.«

»Ako vam je treba tovariša, vzemite ga,« je rekel Malinov ravnodušno.

»Dražje bo, ker on bo hotel imeti enak del.«

»Koliko hočete?«

»Hm ... koliko? ... zdaj so nam dali strogo povelje, da moramo skrbno paziti na mejo, ker je shod v Ležajsku, naj opazi hudoben človek, da sem vam storil uslugo ... ah, gospod Bog, to bi mi predlo!«

»Torej koliko hočete, toda pomislite, da smo revni ljudje, bogastva nimamo, gremo molit.«

»No, saj vem, toda vseeno je treba plačati.«

»Koliko?«

»Ot, povem vam zadnjo ceno ... za moško dušo po deset kopejk, za žensko pa po pet, tu imate roko.«

»Toda to je drago,« je zaklical Dobek, »lansko leto so jemali po štiri kopejke.«

»Ha, iščite si norca, ki bo pri tako strogem povelju pustil po štiri. Z Bogom!« in obrnil je konja.

Pustila sta ga jahati nekaj korakov, potem je pa zaklical Malinov:

»Hej, gospod objezdnik, vrnite se, da se pogovorimo.«

»Škoda časa za klepetanje,« je odvrnil, toda obrnil je takoj konja.

»Povejte odkritosrčno, gospod objezdnik, ali imate vest, odirati revne romarje?«

»Ot, vest, to je druga reč in meni se smillite, toda plačati morate.«

»Torej naj bo po tri kopejke od duše.«

»Ali ste vsi znoreli?« zaklical je objezdnik jezno, »menda greste urvič

čez mejo. Včeraj je vzel moj tovariš po šest kopejk od duše.

»Torej damo po štiri,« spregovoril je Dobek.

»Ne maram niti slišati« in je obrnil konja.

»Damo po pet,« je zaklical Malinov za njim.

»Počakajta tukaj,« obrnil je glavo, »vprašam svojega tovariša.«

Predno je prišel do črte, prikazal se je na nji drugi objezdnik.

»Hej, Jerešev,« je zaklical prvi.

»Kaj pa je?«

»Pojdi k meni.«

Kmeta sta videla, kako sta oba obrnila proti njima konje in prvi je nekaj razlagal, a drugi se je obotavljal.

»Da, moj tovariš se me mara pogoditi za vašo ceno.«

»Hm ... koliko torej?« vprašal je Malinov.

»Jaz se nič ne pogajam,« je rekel drugi objezdnik ostro, »povelje je, naj ne puščamo nikogar in ne pustim.«

»Ah, ti tepec!« je zaklical prvi, »povelje govori o tihotapcih, to so pa bohomoletci, razumeš?«

»Ne, ne skušaj me, ne pustim.«

»Premisli dobro, Jerešev ... «

»Kaj pa?«

»Povej po pravici, ali ti ni prijetno moliti h Gospodu Bogu v cerkvi, kjer tako lepo pojo?«

»Ot, vprašanje, kdo bi ne ljubil?«

»Torej premisli, ali ni tudi njim prijetno moliti h Gospodu Bogu v njihovi cerkvi ... No, a ker so oni tako

nesrečni, da nimajo svoje cerkve in svoje čudodelne podobice, kaj jih boš ti oviral moliti h Gospodu Bogu? No, povej in premisli, ali ni velik greh ovirati koga hvaliti svojega Boga? Si razumel?«

»Seveda sem razumel.«

»Torej morava pustiti bohomoletce, saj ne prosijo tega zastoni. Dali bodo od vsake duše po šest kopejk, a jih je več, kot sto ... Tako se boš obvaroval greha, bohomoletci te bodo pa blagoslovili in še denarja boš dobil. Kaj?«

»Kaj pa, ako kdo vidi? Opazuje? se je obotavljal.«

»Neumnost, svoj ne izda, tujega pa ni. Torej velja?«

»Naj bo, toda ti boš odgovoren.«

»Dobro! Sta silala?« obrnil se je h kmetom, »po šest kopejk od duše.«

»Oh, odirate nas, odirate,« vzdihnil je Malinov.

»Kje so pa drugi?« vprašal je objezdnik.

»So.«

»Daleč?«

»Ne daleč in ne blizu ... Toda najprej se moramo dogovoriti, kakšno jamstvo dasta, da se bosta držala dogovora?«

»Ti tepec,« se je nasmejal objezdnik, »ali ne poznaš navade? ... Puskino zapornico ti dam v roko in je ne vrneš, dokler ni zadnji romar onkraj meje.«

»To vem,« pokimal je z glavo Malinov, »toda ti skrbi, da ne zadnem na zmaje,« in pokazal je s prstom na

Iste naloge ljudske izobrazbe naj v prvi vrsti izvršujejo založniki pri izdajanju knjig in brošur.

Pride na vrsto razprava o učnih pripomočkih ljudsko - izobraževalnega dela. Referira ravnatelj Bogomil Remec, ki konstatira, da je zadnje čase naša kultura močno napredovala. Sredstva, s katerimi smo jo dosedaj širili, ne zadoščajo več. Treba je poiskati novih. Dobiti pa moramo tudi novih snovi svojim predavanjem, da vzbudimo v večji meri ljubezen ljudstva do domače grude in mu gospodarsko pomagamo.

Ravnatelj Mantuani odsvetuje zbirke umetnostnih predmetov po posameznih družtvih, ker take majhne zbirke nimajo nobene pedagoške vrednosti. Zbiranje naj se osredotoči v deželnih in privatnih muzejih.

Monsignoru Podgorcu se zdi, da cerkvena predstojništva tu pa tam premalo pozornosti posvečajo starim umetninam po cerkvah. Namesto, da leže kje skrite v prahu, naj se primerno opremijo in ljudstvu pokažejo. Dr. Ehrlich izrazi željo, da se osnuje za slovensko Koroško zasebni slovenski muzej, kakor ga je uredilo Zgodovinsko društvo v Mariboru za slovenski Štajer.

Sklenejo se nato sledeče resolucije:

Učni pripomočki.

Da se življenje v izobraževalnih družtvih poglobi in spopolni, priporoča IV. katoliški shod v Ljubljani:

1. Ker je smisel za umetnost le mogoče vzbuditi in utrditi na podlagi nazornih predstav, naj se:

a) zbirajo stari domači umetnostni predmeti ter se napravijo v družtvih tozadevne zbirke, ki naj bodo domačim vedno dostopne;

b) Zbirajo naj se tudi slike in kipi večje umetniške vrednosti, ki naj kraše naše društvene domove;

c) Prirejajo naj se ob priliki prireditve tudi ogledovanja zanimivosti, zlasti umetnin, ki se nahajajo v kraju prireditve.

2. Napraviti je v vsakem izobraževalnem društvu javno dostopno zbirko domačih prirodnih, ki naj pospešuje poznavanje domače zemlje in s tem povzdigne ljubezen do lastne grude.

3. V tehnično spopolnitev predavanja naj se po možnosti naročajo zlasti zemljevidi in fizikalna in kemijska učila tako, da lahko sistematično predavatelj spopolnjuje razumevanje dnevnih kulturnih in gospodarskih vprašanj.

Pri zadevnih naročilih se je zaradi enotnosti in varčnosti vedno posluževati centrale v Ljubljani. Zlasti velja to pri nabavi novih skioptikonov.

4. Centrala v Ljubljani je dolžna, da gre društvom na roko. Oskrbi naj si sama zlasti tehnična učila, ki jih razporeja ali pa vsaj poišče pot do javnih zbirk.

Nadaljuje se razprava glede organizacije našega izobraževalnega dela. Poročevalec dr. Natlačen konstatira, da sedaj mnogo društev spi. Odbori ne morejo vsega. Treba je zainteresirati posebno mladino in to je mogoče

edino potom odsekov. V njih bomo izobrazili in vzgojili bodoče voditelje društev, ki bodo res delali in vzdržali naše organizacije. Posebno bodita priporočena tiskovni in abstinenčni odsek. Okoli novega leta naj tiskovni odsek preskrbi v vsako našo hišo naš časopis, sovražne liste pa proč. Vsako društvo mora imeti treznostni odsek, ki se bojuj posebno proti pivskim razvadam ob raznih slovesnostih. In kar je glavno: Imej skrb za šolsko mladino. Izseljeniški odsek v prvi vrsti odvrcaj od izseljevanja; če pa že drugače ne gre, vadi ljudi k Rafaelovi družbi. Če že kje odseki niso mogoči, naj se uvedejo redni večerni sestanki s prostim razgovorom o vseh aktualnih vprašanjih. Dekanijski odbori naj vršijo strogo kontrolo nad društvi. V Ljubljani dobi centrala za vsako dekanijo stalnega referenta s posebnim delokrogom. V debati omenja gorški Orel, naj se pri ustanavljanju godbenih odsekov posebno previdno postopa. Ustanavljanje naj se le tam, kjer je zagotovljeno, da bodo ostala društva zvesta. Nastopati smejo le z dovoljenjem odbora. Župnik Gomilšek zahteva posebno potrebo gojitve domoljubnih pesmi in domoljubnih iger, kajti resnica je, da je bilo dosedaj pre malo ljubezni do domovine in resnično so se naši ljudje v tujini prehitro potuljevali.

(Poročilo se jutri nadaljuje.)

Javna telovadba.

Nedeljska javna telovadba se je vršila tako:

Popoldne ob 4. uri, ko so se množice odpočile in nekoliko okrepčale, se je začelo polniti dvorišče domobranske vojašnice. Velike množice so se usule na velikansko dvorišče in ga napolnile. Bil je krasen pogled na to tisočglavo množico, ki je bila pri javni telovadbi navzoča. Na vseh odrih, zidovih, na oknih, po strehah so bili ljudje in gledali doli na telovadce. Gledalcev je bilo do 30.000. Na telovadnem prostoru je telovadilo 1000 Orlov, ki so pokazali svoje lepe telovadske spretnosti in kretne. Kdo bi si mislil pred desetimi leti, da se bo iz naših fantov dalo take korenjake telovadce ustvariti. Nobene okornosti, fantje kakor izklesani, močnih, zdravih mišic, zdravi, kakor makov cvet, da jih je bilo vesleje gledati.

Pogled na telovadišče je bil naravnost sijajen. Dvorišče je bilo zelo ozaljšano in okrašeno z girlandami, cesarskimi, deželnimi in papežskimi zastavami. Za gledalce so bile postavljene velikanske tribune, na katerih je bilo prostora za več kakor 10 tisoč ljudi. Slika je bila silno pestra. Uniforme, narodne noše so dajale veliki množici silno lepo raznoličnost. Pri telovadbi so bili navzoči cerkveni knezi: Dr. Bauer, Gijvoje, dr. Jeglič, dr. Mahnič, dr. Šarič, dr. Sedej, knez Hugo Windischgraetz, grofica Paar, knez Sapieha, grof Chorinsky, grofica Chorinsky, deželni glavar dr. Iv. Šusteršič, vitez Pogačnik, dr. Korošec in veliko drugih slovenskih, hrvaških in čeških državnih in deželnih poslancev in več drugih dostojanstvenikov.

Telovadba se je vršila po sledečem redu: 800 slovenskih Orlov je izvajalo

proste vaje. Nato so nastopale sledeče skupine: 13 čeških Orlov, 100 čeških Orlov, 60 slovenskih Orlov vaditeljev, 32 slovenskih Orlov, 15 čeških Orlov, 50 slovenskih Orlov. Zaključila je produkcije telovadba na orodju. Po telovadbi so se razdelile v pričo vseh telovadcev in načelnika Zveze Orlov diplome telovadcem, ki so bili odlikovani.

Telovadba se je vršila pod vodstvom gg. Jelocnika, Peterlina, Završnika, Prikrila in Ramovša. Godbo je oskrbela tukajšnja vojaška godba 27. pešpolka pod vodstvom kapelnika Zanettija.

Telovadci so vzbujali ves čas salve odobravanja in ploskanja. Zlasti češke Orlice in Orli s svojimi krasnimi vajami in elegantnimi kretnjami so bili vedno najtopleje pozdravljeni. V telovadbi so češki Orli zares pravi mojstri.

Med telovadbo in po telovadbi se je razvila na drugem dvorišču zelo animirana zabava pri raznih paviljonih, ki se je končala ob 7. uri zvečer.

Nedeljski družabni večer.

Nato je sledil zvečer ob 8. uri družabni večer v hotelu »Union«. Na dvorišču je igrala salezijanska godba iz Trsta, v dvorani pa vojaška godba 27. pešpolka. Za zabavo so tudi skrbeli razni pevski zbori, posebno hrvaški zbori: »Rodoljub« iz Virovitice in »Zagorci« iz Gračanov pri Zagrebu. Za okrepčila so skrbeli razni paviljoni naših dam, ki so z izvanredno požrtvovalnostjo vodile in sodelovale pri zabavi. Veselo in pristrčno življenje je zavladalo v »Unionu«, dokler se nismo poslovili od dragih nam gostov, ki so v večernih urah z vlaki odšli na svoje domove z nepozabnimi in neizbrisljivimi spomini na ta prelepi dan.

Včerajšnje slavlje slovenske pesmi.

Včeraj zvečer se je vršil na čast udeležencem katoliškega shoda v veliki dvorani »Uniona« koncert slov. glasbenega društva »Ljubljana«. Udeležba je bila velikanska. Skoro polovica došlih oseb ni mogla v dvorani dobiti mesta ter so se utaborile na vrtu in po drugih prostorih »Uniona«. Koncert, pri katerem je mojstrski sodelovala godba 27. pešpolka, so počastili cerkveni knezi, odlični Poljaki, Čehi, Hrvatje. Pevke »Ljubljane« so nastopile večinoma v narodnih nošah, kar je posebno očarujoče vplivalo. Posebno ste ugajali skladbi: »Padle so pesmi v dušo mi« in »Gorski kraj«, ki se je moral ponavljati, in A. Svetkova: »Slovenski zemlji« je imela lep uspeh, napravila je v celoti velik efekt, posebno fugarini stavek v prvi kitici, izredno se je podal kvartet v sredini. Pevovalci »Ljubljane« g. Svetek si bo s to skladbo v vseh glasbenih krogih pridobil priznanje, ker je res delo, ki se ne rodi vsak dan. »Narodne pesmi« so goste očarale, bile so izvrstno pete, želeli bi samo od vsake pesmi vsaj dve kitici. Središče zanimanja in aplavza pa je bila odlična operna pevka gospa Otahalova, ki je s svojim prekrasnim glasom in svojim finim prednašanjem postavila večeru krono.

× × ×

Spored katoliškega shoda. Danes popoldne je drugo slavnostno zborovanje, na katerem govore dr. St. Markulin, dr. M. Lavrenčič, dr. Jos. Srebrnič, prof. Ferdo Rožič, dr. Evgen Lampe. — Ob pol 8. uri zvečer je v dvorani Ljudskega doma skioptično predavanje p. Puntigama o Bosni. — Ob 8. uri zvečer je prijateljski sestanek udeležencev pedagoškega kongresa na vrtu Uniona. — Jutri, v sredo, ob 7. uri zjutraj je v stolnici slovenski rekviem za umrle člane prejšnjih katoliških shodov, **jutri ob 9. uri dopolne** pa je v veliki dvorani **tretje slavnostno zborovanje**. Govore dr. J. Mantuani, Ivan vitez Mahulja in dr. J. Adlešič. **Sklepni govor** ima knezoškof dr. A. Jeglič.

× × ×

Udeležba v slavnostnem nedeljskem izpredstvu je znašala glasom ljubljanskega uradnega lista, ki danes to v drugi konstataje, **20.000 ljudi**. Kar se tiče posebej Orlov, se je avtentično dognalo, da jih je bilo **2000**. Prav pogled na te silne vrste naših fantov je navdahnili vse udeležence in gledalce z navdušenjem nad toliko močjo katoliške ideje med slovensko mladino. »Narod« je seveda videl le 1300 telovadcev. »Dan« pa že 1600, morebiti bosta pravo število sedaj zadela. Ljudje, ki so sprevod videli, pa se »Narodu« smejejo.

+ **Impozantnost katoliškega shoda**, priznana od »Zarje«, minuciozno opisana v uradnem listu, obširno naslikana v vsem avstrijskem časopisju od »Neue Freie Presse« do provincialnih listov — manifestacija, ki jo vsa javnost občuduje — je zmedla možgane tudi našim liberalcem. Mislili so, da je Ljubljana njihova domena, pa so morali škripajočih zob videti kora-

kati po njenih ulicah maso katoliškega ljudstva, močno en armadni zbor, občinstvo pa navdušeno in veliko večino hiš z zastavami okrašeno, kjer pa ni bilo zastav, pa vsa okna polna pozdravljajočega občinstva. Napredni kričaji so videli, da oni kaj tako lepega, slikovitega in dostojnega ne spravijo skupaj, če si glave razbijejo. Kar na obrazih se je v nedeljo liberalcem brala obnemogla jeza in zatajeni srd ljudi, ki nič ne pomenijo. Kako liberalci sami stoje pod vtisom naše velikanske manifestacije, dokazuje najbolj »Slovenski Narod«, ki posvečuje tej manifestaciji več kot eno celo stran, članek in natančno poročilo, česar svet še ni videl. Da, o sprevodu poroča »Narod« skoraj še več nego »Slovenec«. Njegovo pisanje pa je čudovita mešanica zelene zavisti, penečega srda, priznanja pod silo dejstev, trapastih opazk pabalinskega značaja in omejene naivnosti. Berite, vi tisoči in tisoči udeležencev in vi gostje iz tujine, kaj so vstanu ljubljanski liberalci pisati! Manifestacija je bila velika — »mogočno so šumeli klerikalni valovi« — »sprevod spretno aranžiran in zelo slikovit — brez pridržka priznamo, bil je lep.« — »Po ulicah vse polno občinstva.« — Tako je bilo vse impozantno, da »bi bil rad marsikdo iz vsega srca zaklical pozdrav,« ženske narodne noše so bile »krasen prizor« — »komaj se je gledalec premoval, namreč navdušenja.« »Res bilo je vesleje gledati te noše.« — In vendar — spreveda se je udeležilo samo »6000 do 7000 oseb«, »mirno in tiho je potekla manifestacija«, »časih kakor pogreb«, »vzklikalo je na ulicah le nekaj oseb, slovenskih Orlov je bilo natančno naštetih »samo« 1394, po znani malo umni metodi našteva »Narod« celih pet ulic, v katerih ni bilo zastav, ali le malo in je s tem rezultatom že izredno zadovoljen! — Vsak, ki je sprevod videl in zna mase šteti, pa vé, da je bilo udeležencev minimalno 20.000, in kdor bere liste, je to število bral tudi v strogo objektivnem glasilu c. kr. vlade, da, tam stoji celo, da je na Kongresnem trgu z Zvezdo stalo 40.000 ljudi, a narodnih noš je uradni list cenil na 3200. Slovenskih Orlov je bilo 2000, in če pravi, da je število Orlov »splošno razočaralo«, se vedoma laže, da bi sebe potolažil, kajti nič ni bolj imponiralo občinstvu in nič bolj srčilo liberalce kakor ravno nepregledne vrste naših Orlov, kjer je »Narod« sam moral onemeti pred veliko maso udeležencev, tam pravi, da jih je bilo »lepo število«, n. pr. Korošec, kar je tembolj čudno, ko »Narod« na drugih mestih ljudi tako natančno prešteva. Imajo pač čisto posebne vrste reporterje pri »Slovenskem Narodu«. Kar se pa tiče navdušenja, je Ljubljana v nedeljo kar tonila v močnejih vzklikih, množica pa je bila tako navdušena od otročiča do starca, da mrzla Ljubljana take elementarne erupcije entuziazma še ni videla, odkar stoji. »Narod« pravi sam, kako »prijazno so dekleta in žene pozdravljale«, liberalci pa so se »premovali, da si je bilo vsakemu težko,« kakor »Narod« izrečno piše in najmanj trikrat z največjim pomilovanjem ponavlja. Da so se liberalcem dekleta dopadla, radi verjamemo, ampak liberalcev niso ne dekleta, ne žene prišle v Ljubljano pozdravljati. Pozdravljale so, ker jih je pozdravljalo občinstvo, ki je bilo očarano in se ni čisto nič premovalo. Če pa liberalci časih sami sebe premočujejo, je pa to zanje le dobro. Kar »Narod« na dolgo in široko filozofira o tem, da je naša impozantna manifestacija imela namen »Ljubljano naskočiti in zavzeti« in da je »ta strašni naskok bil odbit,« se »Narodovemu« člankarju pozna, da veliko bere indijanerice. Mi smo pokazali svojo moč, in kako je to vplivalo, to dokazuje najbolj — liberalno časopisje. Punktum.

Vtis katoliškega shoda. Kako neodoljiv je bil vtis katoliškega nedeljskega slavlja na nasprotnike, nam iznova dokazuje »Zarja«, ki se danes na uvodnem mestu skuša nekako zbrati in osvoboditi tega vtisa ter iz sodrugov pregnati strah »pred veliko črno parado«, pred »velikostjo te stranke, ki danes lahko mobilizira tako armado, kakršno je v nedeljo vodila po ljubljanskih ulicah.« Pravi, da je »bila to revija, s katero je klerikalizem pokazal, kaj da ima,« da je bil katoliški shod »vaba slabšem in strašilo plašljivcem.« Značilno je, kar piše »Zarja« o pomenu in delu katoliškega časopisja za S. L. S.; tako-le pravi: »Njena (S. L. S.) moč je rasla z njenim časopisjem. Danes je vsa dežela preplavljena z vsakovrstnimi klerikalnimi listi, in to koristi razširjanju klerikalizma več kot vse drugo.« Svoja izvajanja zaključuje »Zarja« z besedami: »Katoliški shod je bil imeniten nauk. Le učimo se iz njega, da je treba delati! Izvajajmo posledice, pa delajmo! Delajmo, da bo organizacija, naša armada, močna kakor klerikalna, da bo časopisje, naše orožje, krepko kakor klerikalno.« Tako piše trezen, da si ljut nasprotnik; spriču tega postaja »Narodovo« otročje pisanje le še bolj smešno.

× × ×

mednarodni pas med obema mejama, kjer so se od časa do časa prikazovali carinski stražniki, katere ljudstvo imenuje zmaje, in lovili tihotapce.

»O, ti si prebrisan človek,« rekel je objezdnik s priznanjem.

»Sem bil že večkrat tukaj,« se je nasmehnil Malinov.

»Hm... nesreča je s temi stražniki,« je pomislil objezdnik, ter se je naglo obrnil k tovarišu: »Hej, ali ne veš, kdo je bil danes pri magacinu?«

Drugi objezdnik je povedal neko ime.

»Že dobro,« se je nasmehnil, »dajte, bohomolci... danes imata Krilov in Pituh službo, ne prideta do večera.«

»Ako se pa prikažeta?« obotavljal se je Malinov.

»No, ako ustavita bodisi tudi samo enega izmed vaših vzemi mojo zapornico in nesi jo poveljniku. Beseda poštenega človeka!« iztegnil je roko, da bi s podanjem desnice potrdil svojo besedo.

»Naj velja,« mu je dal roko Malinov, »za vse dobiš denar iz moje roke, a pri meni bodo zapornice pušk.«

»Toda podvzajate se,« priganjal je objezdnik in obenem s tovarišem porival romarje na črto.

Malinov je prejel od vsakega romarja po šest kopejk, razdelil družbo na tri dele in s prvim delom šel na črto.

Objezdnika sta mu dala zapornici, naslonila svoji puški vsak na eno drevo, raztoče drugo blizu drugega, da sta naredila ozek prehod in pazila, da ne bi se kdo izmuznil ob strani, ter štela romarje, ki so šli med puškama.

Ko jih je prešlo petdeset, sta vzela od Malinovega tri rublje, si jih razdelila in spet prišla šteti.

Prešli so vsi, v gozdu sta ostala samo Dobek in Bal.

»Ali vidva ne gresta?« je vprašal objezdnik.

»Vračava se domov.«

»Torej pojdiva v gozd.«

Malinov je priporočil Marcelka varstvu nekega znanega romarja, peljal družbo čez mednarodni pas, jih zagotovil, da pridejo skupaj pri shodu, ter se vrnil na črto.

Objezdnik, ki je pred trenutkom vzel od njega denar, da jih je pustil čez mejo, je zdaj, ko je videl, da se vrača, pograbil za puško, pomeril nanj ter zaklical:

»Stoj!... Od kod?«

»Saj veš, vračam se domov,« je odvrnil.

»Ne, ti si iz Avstrije, ne pustim.«

»Koliko hočeš?« je vprašal Malinov jezno.

»Ti si imeniten človek, ako daš dvajset kopejk, te pustim.«

»Dam ti šest, dasiravno tudi tega nisi vreden, ker ne držiš besede.«

»Ot, tepec, se je nasmehal, »bil je dogovor, da vas pustim vse, in to sem storil, toda ti se vračaš iz Avstrije...«

»Veš kaj, daj deset, pa te pustim in pojdi k onima, ki čakata v gozdu.«

»Naj bo,« in zaklel je na tihem.

»Torej pojdi,« a ko mu je vzel deset kopejk, se je nasmehal, »ot, vi ste zvit, jaz sem pa še bolj.«

(Dalje.)

Od kod toliko Orlov? »Zarja« piše, da so tako vpraševali ljudje, ki so gledali pri nedeljskem izprevodu »res veliko število klerikalnih telovadcev.« To število je bilo glasom iste »Zarje« tako veliko, »da so Ljubljanci kar zijali od začudenja.« Da bi sebe in druge potolažila, pa »Zarja« to veliko armado Orlov razlaga na ta način, češ: Ljubljanske mesarske pomočnike so preoblekli v Orle! To je tako neumno, da je »Zarja«, ki hoče vendar veljati za resen list, lahko sram.

Ij Razstava šivalne šole ročnih del v Ljudskem Domu je odprta do petka. Dohod skozi malo dvorano »Ljudskega Doma«.

Ij Fotografije slavnostnega spreveda so razstavljene v izložbenem oknu »Katoliške Bukvarne«. Izvršil jih je fotograf D. Rovšek.

— **Kako se postopa na kamniški železnici nasproti udeležencem katoliškega shoda.** Iz Domžal se nam piše: Nečuden je dogodek, ki se je izvršil v nedeljo zvečer ob četrti na 8. uro na državnem kolodvoru v Šiški ob odhodu kamniškega vlaka. Dasi je jutraj 24 natlačeno polnih vagonov udeležencev katoliškega shoda pripeljala kamniška železnica v Ljubljano, dasi se je tudi z vlakoma ob 11. in ob 3. uri še prav veliko ljudi pripeljalo, o katerih vseh je vodstvo železnice dobro vedelo, da se bo ogromna večina vseh domov vračala z večernim vlakom, je imel za vse te ljudi kamniški vlak pripravljen le — osem vagonov. V hipu so bili natlačeno polni, ljudstva pa je ostalo še na stotine zunaj. Da ljudstvo pomiri, obljubi navzoče železniško osebje podpisnemu, da bodo takoj še 17 vagonov pripravljeni. A kaj se zgodi. Mesto obljubljenih 17 vagonov priprežejo 8 — živinskih vagonov, smrdečih in nesnažnih do skrajnosti. In niti za te posamezne živinske vagonse se niso dale stopnice na razpolago, kar se sicer celo pri živini vselej zgodi, ampak se je hotelo, da naj se vsa velika množica v vse te vagonse pri enem samem vходу prvega vagona gnete in drenja. Tega menda vendar nihče ni pričakoval, da bodo dekleta v dragocenih svilenih narodnih oblekah v te živinske vagonse plezale. Višek vsega pa je bil, ko je vlak odšel, na kolodvoru v Šiški pa pustil do 200 oseb, ki so vse imele že karte za ta vlak in vse že nad pol ure nanj čakale. Med temi so bile matere s svojimi otroci, so bili ljudje, ki so za 8. uro imeli voz naročen na postajo. Vsi ti so proti svoji volji morali ostati v Ljubljani do 11. ure ponoči in čakati drugega vlaka. S tem nastopom kamniške železnice proti udeležencem katoliškega shoda so predvsem kruto razžaljeni vsi župniki celega kamniškega okraja, ki so ljudi na shod vabili, jim vstopnice naročali in javno v cerkvi zatrjevali, da je pripravljali odbor za udeležence zasigural za pot na shod in domov zadostno število vagonov. Zato v imenu vseh teh župnikov podpisani kot očividci teh nečutenih dogodkov prosim pripravljali odbor nujnega odgovora, je li on res zasigural za udeležence katoliškega shoda na kamniški železnici zadostno število voz? Če pa jih je zasigural, potem pa je jasno, da kamniška železnica dane obljube ni izpolnila. Potem pa prosim slavno vodstvo S. L. S., osobito oba poslanca okraja, da takoj vse potrebno ukreneta, da se kaj podobnega enkrat za vselej onemogoči. Naše dobro ljudstvo ni metla, s katerim bi se smelo pometati kakor bi se komu zljubilo! — Fr. Bernik, župnik.

× × ×

✚ **Aus dem Wilajet Kärnten.** Izšla je ravnokar vevlačna aktualna knjiga »Aus dem Wilajet Kärnten«. Knjiga je temeljita, stvarna in dostojna obtožba vnebovpijočih krivic, ki jih nemško-nacionalna klika prizadeva koroškim Slovincem. — Knjiga bo vzbudila po pravici v avstrijski javnosti pozornost. — Ovržene so s to knjigo vse one fraze Nemcev, ki trobijo v svet, da koroški Slovanci v miru živijo z Nemci in da se jim dobro godi. — Knjiga je pisana v nemščini, da Nemci ne bodo mogli zamolčati ne knjige in njene vsebine. Dobi se v Katoliški Bukvarni po 2 K izvod.

Ij Vojaški pilot poročnik Mandl, ki je v nedeljo vzbujal s svojim kroženjem nad telovadiščem toliko zanimanje, bi se kmalu ponesrečil. Včeraj je mislil nadaljevati svoj polet v Gorico. Ko je zagnal motor, je eksplozija proizvajalca plina zažgala aparat. Hitri ročnosti se je posrečilo obvarovati letalni stroj.

Zadnje vesti.

RUSKI CAR AVSTRIJSKEMU CESARJU.

Dunaj, 26. avgusta. Ruski poslanik na Dunaju Giers je izročil v avdienci v Išu našemu cesarju pismo ruskega carja, ki se nanaša na bukarški mir in novo ureditev razmer na Balkanu.

PASIĆ IN BERCHTOLD.

Belgrad, 26. avgusta. Pasić se bo z grofom Berchtoldom sestal na Dunaju že, ko se bo peljal mimo Dunaja v Marjine Vari.

BULGARIJA IN TURČIJA.

Berolin, 26. avgusta. »Lokalanzeiger« poroča iz Peterburga, da so vesti o direktnih pogajanjih med Bulgarijo in Turčijo napačne. Turčija je vse ozemlje onstran Marice izpraznila razun enega mostu. — Nasprotno pa se od druge strani kljub vsem demintem vzdržuje, da se med Bulgarijo in Turčijo res vršijo direktna pogajanja in da se je Bulgarija odpovedala Odrinu in Lozengradu.

TURKI ZASEDLI GUMULDZINO.

Sofija, 26. avgusta. (Oficijelno.) Turške čete so 22. in 23. t. m. zasedle Gumuldzino in Mustanli.

DEDEAGAČ TUDI ZASEDEN.

Kolin, 26. avgusta. Kölnische Zeitung poroča, da so turške čete zasedle Dedeagač, oltijelnega potrdila pa še ni.

RATIFIKACIJA MIRU KONČANA.

Bukarešt, 26. avgusta. Včeraj dopoldne so se v ministrstvu za zunanje zadeve izmenjale ratifikacije bukarškega miru med vsemi strankami.

KRALJ KAROL KRALJU PETRU.

Belgrad, 26. avgusta. Kralj Karol je poslal kralju Petru lastnoročno pismo in verigo reda Karola I.

RUMUNSKA ARMADA.

Bukarešt, 26. avgusta. Zadnje rumunske čete bodo v četrtek zapustile bulgarsko ozemlje. Bulgarska komisija za trasiranje meje je imenovana in se je z delom danes začelo.

GRŠKA DEMOBILIZACIJA.

Atene, 26. avgusta. Demobilizacija grške armade se je začela.

UREDITEV ALBANIJE.

Peterburg, 26. avgusta. Albanska komisija izdela justično in upravno reformo za Albanijo.

HARTWIG.

Belgrad, 26. avgusta. Ruski poslanik Hartwig je došel semkaj.

BANDITI PROTI VLAKU V AVSTRIJI.

Lvov, 26. avgusta. Preteklo noč so banditi napadli brzovlak iz Stanislava. Oddali so na vlak 20 streliv in se je vlak moral ustaviti. Skušali so oropati poštni voz, a jim ni uspelo, ker je sprevodnik voz pogumno branil in jih s streljanjem zapodil. Banditi so zbežali v gozd.

IZBRUH ETNE.

Catania, 26. avgusta. Od včeraj je Etna pokrit z gosto meglo. V mesto je padal pepel. Brez dvoma se gre za erupcijo.

NA DALJNEM VZHODU.

Peterburg, 26. avgusta. Šef generalnega štaba Podmurja, Savič, je imenovan za poveljnika v Vladivostoku.

O cerkveno-narodni zgodovini Makedonije.

Prof. Anton Bezenšek.

Makedonec žalno peje:
Kde so volni godini?

Makedonska nar. pesem.

Razne zgodovinske epohe so dovedle razne zgodovinske narode na balkanski polotok. Mnogi prejšnji narodi in nekaj preselnjenih tolpe se je utopilo v mnogobrojne in bolj kulturne novodošle. Zato je postala na Balkanu cela mešanica narodov in plemen.

Sedanji narodi na balkanskem polotoku so se ohranili najbolj čisti v obmejnih krajih polotoka: Bulgarija v severo-iztočnem delu, Srbo - Hrvati v severo-zapadnem, Grki v južnem, Albanci v zapadnem delu. Izjemo delajo samo Turki, poslednji prišleci polotoka, ki so se naselili največ iz strateških obzirov po iztočnem in srednjem delu polotoka.

Makedonija, ki leži v sredini balkanskega polotoka, je pokrajina, kjer se dotikajo vsi balkanski narodi; tam se prepleta najbolj njihova zgodovina, politična in cerkvena; tam se mešajo vse balkanske narodnosti, tako da ne bi mogla niti modrost Salomonova niti učenost vseh slavistov in etnografov opredeliti popolnoma točnih mej med njimi.

Ako se ozremo nazaj v staro zgodovino Makedonije in sledimo njene razvoju do današnjih časov, razvideli bomo, da so se vršili tam čisto važni dogodki in da so se pri tej »zibelki evropske civilizacije«, kakor imenuje znameniti zgodovinar Dimitz Makedonijo, pele razne pesmi, radostne in otožne, a žalibog, bilo je

— Kje so svobodna leta?

prelite tam tudi mnogo tuje in bratske krvi.

Krščanska vera in krščanska kultura ste bili tukaj prav rano razširjeni. Že prvi učenci Kristusovi, glavno sveta apostola Pavel in Andrej, sta osnovala tukaj krščanske občine.

Solun je bil dolgo časa kulturno središče krščanstva v Makedoniji in v obče celega balkanskega polotoka. Cesar Justinijan (527—565) je ustanovil ilirsko nadškofijo, ki se je nahajala v zapadni Makedoniji okoli današnjega mesta Skoplja in jo napravil samostalno pod imenom prva »Justinijanija«. Ta je bila velikega pomena za celo Makedonijo, ker je imela posebne pravice, podobne patriarhovim. Ista je bila predhodnica ohridske eparhije, katera ima veliko važnost za Bulgare in v obče za makedonske Slované.

Krščanska slovanska kultura se pa tam ni mogla pojaviti, dokler ni bilo slovanske pismenosti. Pismenost, slovansko abecedo (azbuko), sta pa dala solunski brata sv. Ciril in Metod.

Oče svetih bratov — Lev — je bil Makedonec, v službi bizantinski; on je imel važno službo kot pomočnik solunskega načelnika. Tako sta si mogla oba njegova sina pridobiti najboljšo izobrazbo na carigranskem cesarskem dvoru. Že tedaj sta začela misliti o slovanstvu.

Prva skrb jima je bila prevod in kakor sama pravita: »prevedohme svetenoje pisanje na jezik slovenske«.

Potem sta se začela truditi, kolikor mogoče za prosveto svojih rojakov.

Kmalu po skončanem učenju vidimo Cirila ob bregovih reke Bregalnice propovedovati poganom krščansko vero. Ob isti reki Bregalnici, kjer se je po več kot tisoč letih v sedanji vojni prelilo toliko krščanske krvi, se je torej začelo slavno apostolsko delovanje sv. Cirila. Po pričanju letopiscev je krstil v tamošnjih krajih okoli 4050 Slovanov. Kakšna žalostna 1050letnica se je pa praznovala letos ob Bregalnici!

Leta 843. je bil sv. Metod imenovan za »kneza« trumskega, pokrajine v Makedoniji. Tam je ostal do l. 853.

Leta 855. je poslal bizantinski car Mihael vsled prošnje moravskega kneza Rostislava za slovansko propovednika oba solunski brata, ki sta bila tedaj že meniha, v Moravijo.

Najvažnejše središče slovanske narodnostne kulture v Makedoniji je postal Ohrid. Tam je bila znamenita nadškofija, ustanovljena po velikem bulgarskem caru Samuelu na razvalinah »Justinijanine« s istimi pravici, kakor jih je imela poslednja.

Ta nadškofija je bila boriteljica za slovansko makedonsko kulturo več kot pol tisočletja (od 995.—1767. leta). Grki so jo pa vedno napadali, dokler se jim ni posrečilo s pomočjo turške vlade ter vsled intrig grškega patriarha ohridsko nadškofijo uničiti.

Čim so Grki tam v cerkvenem oziru uspeli in tako narodno cerkev Makedoniji uničili, so začeli na to delovati, da bi pogrčili (helenizirali) slovansko makedonsko prebivalstvo.

Za škofo in duhovnike so postavili Grke, narodne šole so pogrčili, a staroslovensko službo božjo so namestili z grško.

Vse to je povzročilo silen odpor s strani makedonskih Slovanov, posebno Bulgarov, ki so začeli dolgo borbo za novo ustanovljenje narodne cerkve in šole. Bila je to dolgotrajna borba slovanstva s helenizmom, katera je dovedla do tega, da se je ustanovila leta 1872. bulgarska eksarhija (avtonomna cerkev) s sedežem eksarha v Carigradu. K eksarhiji je pristopila večina Makedoncev, a neznatna manjšina h katoličanstvu; nekoliko jih je pa ostalo še nadalje pod grškim patriarhom.

Borba med Grki in Bulgari v Makedoniji je pa povzročila še tretjo borbo — proti Srbom. Poslednji so namreč videli, da so zapušteni in da je njihova narodnost v nevarnosti. Zato so skušali pridobiti si od Turkov pravico za odpiranje srbskih šol, kakor so jo dobili tudi Bulgari zaeno s cerkveno avtonomijo. Šele leta 1897. si je pridobila Srbija pravico, odpirati v Makedoniji svoje cerkve in svoje šole.

Od tedaj naprej se je vodila v Makedoniji torej trojna borba, kakor v cerkvah, tako v šolah: Grki so se trudili zadržati kolikor mogoče večji del prebivalstva pod patriarhom, a v šolah so hoteli, da se poučuje grški; Bulgari so na vso moč skušali odcepiti od patriarha čim večje število Makedoncev ter jih spraviti pod eksarha; a ta je nastavljal za učitelje Bulgare, kateri so seveda bulgarski pouk v šoli upeljali. Srbi so pa formalno sicer pri-

znavali patriarha, a v cerkvah so opravljali staroslovensko službo božjo in v šolah so poučevali v srbskem jeziku.

Oni, ki priznavajo eksarha, se smatrajo v Makedoniji za prave Bulgare; a onim Bulgarom, ki še priznavajo grškega patriarha, pravijo »grkomani«; onim Srbom pa, ki so ostali pod patriarhom, vele »srbomani«. Eni in drugi pa imenujejo Bulgare »eksarhiste«.

To se mora imenovati nenormalno stanje, kakoršno se ne more dolgo vzdrževati v deželi. Razni zunanji sosadni elementi so začeli vplivati na to borbo, ki je vsled tega od dne do dne hujša postajala, dokler se ni razvila borba vseh proti vsem. Začeli so se pisati protesti zdaj od teh, zdaj od drugih, — danes na ta, jutri na drug naslov. Bilo je v Makedoniji vrenja in kipenja, kakor v »čarovniškem kotlu«. Začeli so se boriti vplivi tujih kultur z narodnostnimi, a kulture posameznih narodnosti so se med seboj pobijale.

Protesti in kolektivne pritožbe so bile naslovljene do sultana, vrhovne oblasti v deželi, do ruskega carja kot pokrovitelja celega slovanstva, do evropskih velemoči kot predstavljaj kulture in — pravice.

Turška vlada (visoka porta) se ni prav nič brigala za vse te proteste in pritožbe. Vse te »napisane pole papirja« so šle — po turški povedano — »mindér-altú«, to je pod divan ali pod kanapé, na kakršnem navadno sedijo turški višji uradniki v svojih pisarnah. Turški upravniki Makedonije so si pa zaznamovali dotične prošnje kot »revolucionarje« v črno knjigo.

Tako se je godilo, dokler se niso Makedonci sami postavili na lastne noge, to je izbruhnili so razne vstaje, zdaj v tem, zdaj v onem delu Makedonije, — a vse brezuspešne. Turki so po svoji stari navadi mučili in pobijali ustaše, ali pa jih pošiljali v prognastvo; a položaj naroda in stanje v deželi je postajalo po vsaki ustaji tužnejše in slabše.

Na te nenormalnosti je opozoril nekolikokrat ruski car Aleksander III., kakor tudi sedanji car Nikolaj II. po svojih poslancih evropske velevlasti in visoko porto. Vendar se za to ni nobena vlada resno zmenila.

Oni faktorji pa, kateri so si bili postavili za cilj kulturno osvojenje Makedonije, so nadaljevali svoje delo neprestano; kajti mislili so, da po tem potu pridejo tudi do političnega zavladanja te pokrajine.

Da bi pa čim prej prišli do tega, so sklenili lani med seboj zvezo, katere glavni namen je bil, odstraniti vrhovno turško vlast iz Makedonije, kar se jim je sijajno posrečilo.

Potem pa je prišlo na vrsto vprašanje, postavljeno in predrešeno v nejasnem zmislu že pri sklepu zveze, o razdelitvi Makedonije.

Tedaj pa je prišlo do velikih preprirov, pismenih in ustnih, kateri so se skončali — četudi se je skušalo od vseh slovanskih strani pomirjevalno vplivati — žalibog s prelivanjem krvi med brati in zavezniki.

To je v kratkem zgodovina »tužne Makedonije« odkar se je začelo širiti po njej krščanstvo. Iz nje se vidijo neposredni vzroki današnjih nesreč.

Našim bratom na Balkanu pa naj veljajo za vedno besede latinskega pesnika Vergila (Aeneis, XI. 362):

»Nulla salus in bello; pacem te poscimus omnes!«

(Ni blagor v vojni; vsi si želimo miru!)

Štajerske novice.

š **Božidar Flegeričeva slavnost.** Po dolgotrajnih deževnih dneh smo vendarle pričakali lepega solnčnega dneva nedelje, posvečene spominu priljubljenega ljud. pisatelja in pesnika Božidarja Flegeriča. Predpoldan je bil namenjen slavnosti v cerkvi pri Sv. Bolfenku in na pokopališču. Od vseh starih delov sveta so prihajali ljudje na prijazni griček Sv. Bolfena. Cerkev je napolnilo ljudstvo do zadnjega kotička, a tudi prostor pred cerkvijo je bil napolnjen. Cerkveno opravilo je opravil č. g. Canjko, častni konz. svetnik in katehet na učiteljsku v Varaždinu. Po dokončanem cerkvenem opravilu so se valile velike množice ljudstva od cerkve proti pokopališču, kjer se je odkril nagrobni spomenik. Slavnostni govor je imel g. Canjko, prijatelj pokojnika. Nato se je odkril nagrobnik, ki ima sledeči napis: † Tukaj počiva večni popotnik Slov. goric, pesnik in pisatelj slovenski, Božidar Flegerič, roj. 30. I. 1841, umrl 9. VI. 1907. Postavili pesnikovi prijatelji in znanci. — Zatem je zapel moški zbor Flegeričevu vsem

»Bogu«, nakar je domači gosp. župnik Zadravec opravil kratko nagrobno molitev in s tem je bila predpoldanska slavnost končana. Popoldan se je ista nadaljevala na Flegeričevem domu v Vodrančih. Predsednik pripravljalnega odbora g. Šinko je pozdravil vse goste, nakar je nastopil slavnostni govornik g. profesor dr. Ilesič, ki je proslavil pokojnika kot literata, ter kot enega tistih, ki se je zavedal, da ni naša domovina samo slovenska zemlja med Muro in Dravo, temveč da sega daleč čez Dravo in Savo, tje do turških mej, kratko rečeno, da je naša domovina povsod, kjer se govori slovanski jezik. Nato se je razkrila spominska plošča iz črnega granita, na kateri stoje besede: Dom pesnika Božidarja Flegeriča, r. 30. I. 1841, † 9. VI. 1907. — Tudi na domu se je zbrala velika množica Flegeričevih častilcev, med katerimi omenim tukaj samo nekatere: g. Cajko, g. domači župnik Zadravec, g. Čurin, g. dr. Ilesič, vladni svetnik Cinekovič iz Ljubljane, kot zastopnik Ciril-Methodove družbe, dr. Hudovernik, notar iz Ljubljane, prof. dr. Križan iz Varaždina, dr. Lašič iz Ormoža, več gostov iz Maribora, Gorice itd. Opazili smo tudi več ljudstva iz sosednjega Medžimurja, Huma, Sv. Miklavža in drugod. Pri banketu je napil tajnik pripravljalnega odbora in priljubljen mladinski pisatelj g. Kosi vsem odličnejšim gostom poimenoma, nakar so se vršile še druge napitnice, med katerimi omenimo osobito ono od g. prof. dr. Križana iz Varaždina, bivšega sošolca in podpornika našega Flegeriča, nad 70letnega starčka, ki se je spominjal Božidarja kot svojega sodijaka, ter omenil med drugim, da je bil Flegerič najboljši dijak tiste dobe. Ako bi se ne udal nezmernemu življenju, bi bil lahko eden najbolj slovitih mož. Opisal je nadalje varaždinsko gimnazijo iz iste dobe, katera nam je vzgojila toliko slavnih mož, Vraza, Čafa, Rajčar, Terstenjaka, Murka i. dr. Za svoja izvajanja je žel obilno priznanja in bučnega odobravanja. Govorili so še potem gg. vladni svetnik Senekovič, dr. Hudovernik, gg. Kolarič iz Središča, Porekar iz Huma, učitelj g. Košar od Sv. Bolfenka, gimnazijec Trstenjak iz Zagreba. G. Davorin Trstenjak iz Zagreba je poslal obširno in dolgo pismo, katero je prečital g. Kosi, kakor tudi brzojavko, ki je prišla iz Ljubljane.

»Ljubljanski dirindaj«, dramatične stičice iz glavnega in stolnega mesta Slovenije, predstavil dr. Leopold Lé-nard. Pod tem naslovom je izšla ravnokar v Gorici v Narodni tiskarni knjižica, ki nam predstavlja v karikaturah ljubljansko mesto, nekatere razmere in tipe oseb. Vršil se na sadnem trgu »Za vodo«. Predstavo odpravi zbor branjevk, potem nastopi zaporedoma čez 40 oseb, kakor: Moderni pisatelj, gospod prelat, turški paša, slovenski vitez Jurij, Slogaš in Narodnjak, Naro-be Katon, Bimbaša, občudovatelj narodnih veleumov, narodna dama, gospa z zadržano hčerko, filozof Diogenes, Pegam in Lambergar, meščan, možak, pristaš nove stranke, gospod, devica Kasandra, tujec, domačin, krčmar, policaj itd. Vidimo prizore, kakor: Na trgu, boj slovenskega viteza Jurija z zmajem, dvoboj med Pegamom in Lambergarjem, protestno zborovanje, odsod narodni veselici itd. Knjižica je zbirka satiričnih kupletov, sestavljenih skupaj v okvir šaloigre. Posamezni kupleti in tudi posamezni prizori bi se dali izluščiti ter uporabiti pri raznih prireditvah. Knjižica ima jako okusno zunanost, zelo fin papir ter stane broširana 1 K, elegantno v platno vezana 1 K 50 vin. Dobi se v prodajalni Katoliškega tiskovnega društva v Gorici in pri pisatelju v St. Petru pri Gorici.

Razne stvari.
Poldruha milijarda od žganja na Ruskem. Uradni izkaz ruskega finančnega ministrstva navaja od prvih šestih mesecev tekočega leta zopet izredno veliko rast porabe žganja na Ruskem. Dasi je s tem v zvezi naraščanje državnih dohodkov (v Rusiji je vodka ali žganje državni monopol), vendar se je začela nad tem pojavom ruska javnost vznemirjati. Proti lanskemu letu je zrastle prejem od žganja v prvi polovici tekočega leta tako, da so dohodki iz monopola narasli za 34 milijonov rubljev. Za državne blagajne je to seveda razveseljivo, ali razveseljivo pa ni to za rusko ljudstvo. Ruski časniki se zgražajo nad temi fiskalnimi dohodki in neki list je prišel do prepričanja, da bo ves ruski narod, ako pojde tako naprej, v teku 10—15 let kar utonil v žganju in da bo v tej peklenski pijači zapil vse svoje duševne in telesne moči. Po preračunu poslednjega budžeta bi imeli letos narasti

državni dohodki od žganja na 645 milijonov rubljev (= 1580 milijonov kron). Vsi vojni izdatki se lahko krijejo s temi dohodki, pa ostane še 100 milijonov rubljev v druge svrhe. Kosmati prejem monopola na žganje znaša 800.000.000, a izdatki znašajo 207 milijonov. Naraščanje teh dohodkov se je doseglo s tem, da je vlada h koncu 1908. leta do skrajno visoke meje žganje podražila.

Gozdovi naše zemlje. Na mednarodnem gozdarskem shodu v Parizu je bilo dognano, da zavzemajo vsi gozdi naše zemlje 1 in pol milijard hektarjev. Od teh jih pride 646.752.000 hektarjev na Azijo, 314.468.500 hektarjev na Evropo in 94.430.000 hektarjev na Avstralijo. Najobsežnejše gozde v Evropi ima Rusija, namreč 196 milijonov hektarjev. Potem pride Francija z 9.800.000 hekt., za njo pa Ogrska, Pruska in Španija.

Sistem, ki narode mori. Na shodu nemškega antropološkega društva v Norimbergu je prvi družstveni predsednik dr. Laschan iz Berolina pikro govoril proti tako imenovanemu »zweikindersystemu«. Rekel je, da narod na ta način polagoma izvršuje samoumor sam na sebi in zato se mora temu samoumorstvu napovedati boj. V tem bodo Nemci kmalu tam, kjer so Francozi, pri katerih je, kakor mislijo zdravniki, na leto čez 500.000 kriminalnih splavov in ki so morali vsled pomanjkanja za vojaško službo sposobnih mladih mož uvesti triletno službovanje. Iz dr. Laschana ni govoril toliko antropolog, kakor Nemec, ker je rekel: Ako se pri nas kmalu ne ustavi stalno rastoče pojevanje porodov, bomo morali z ozirom na našo narodno varnost, na naš narodni obstoj prej ali slej uvesti triletno službovanje.

Prve brzojavke. Inženir Kempe v angleški poštni službi, ki je že z Wheatstonom sodeloval in ki je morebiti najstarejši inženir v angleški poštni službi, je nedavno o tem predmetu v Londonu predaval. Na celini so že leta 1809. poizkušali električno brzojaviti (Sömmering), leta 1833. sta Gauss in Weber v Göttingenu uredila električen brzojav. Praktično so pa Angleži novo iznajdbo prvi uporabili. Na Angleškem se je prvič dne 25. julija 1837. brzojavilo. Zico so razpeli v Londonu med Custonom in Camdeu Townom. Zico so položili v hrastov les, brzojavilo se je dobro, dokler je bil les suh, a če se je les zmočil, ni bilo več mogoče brzojaviti. Sedem let je minulo, predno je bilo mogoče praktično brzojaviti. Dne 15. aprila leta 1844. so dohod princa Alberta v Paddingtonu brzojavno v Slough javili, od tu je dostavil brzojavko jezd-ec v Windšor. Ista brzojavna črta je ob Novem letu 1845 omogočila, da so aretirali nekega morilca, dne 8. majnika 1845 je pa bila prvič v časopisu objavljena brzojavka. Kempe trdi, da je to prvo brzojavko objavil list »Morning Chronicle«. Slo je za neko železniško zadevo. Isto leto so v Portsmouth brzojavili vsebino govora kraljice v parlamentu, nato so se brzojavke v časopisju polagoma udomačile.

— Slovenskim rodoljubom! Odbor »Podpornega društva za slovenske visokošolce v Gradcu« je lansko jesen razposlal p. n. društvnikom in drugim slovenskim rodoljubom svoje petnajsto letno poročilo, v katerem opisuje je nazadujoče gmočno stanje društva, ter prosi imovito slovensko občinstvo, naj se spominja slovenskega, večinoma v siromašnih razmerah živečega dijaštva na graških visokih šolah in naj podpira z radodarno roko dobrodelni namen našega narodnega društva. Naš poziv žalibog ni imel zaželenega uspeha. Poslani prispevki so celo precej zasedli za lanskimi, dasi vedno narašča število potrebnih in gmočne podpore res vrednih visokošolcev. Vsled tega gleda odbor otožnega srca v bodočnost, ker se boji, da bo moral podpore še bolj krčiti ko dozdaj ali jih popolnoma ustaviti. V tem kritičnem položaju se obrača podpisani odbor pred vsem do tistih gospodov, ki jih je svoje dni podpiralo naše društvo ali drugo podobno društvo, in do vseh rodoljubov, ki jim količkaj pripušča njih gmočno stanje, z iskreno prošnjo, naj bi stopili med podpornike našega društva in se ga spominjali ob vsaki priliki. — V Gradcu, meseca junija 1913. — Podporno društvo za slovenske visokošolce v Gradcu. Za odbor: Prof. dr. M. Murko, namestnik tajnika, dr. Fr. Žizek, predsednik. — Denar se pošilja po priloženi čekovnici poštno - hranilničnega urada ali pa po poštno - nakaznici društvu nemu blagajniku gospodu Viktorju J. Kranjcu, c. in kr. generalmajorju v p., Gradec, Körösisstraße 1. Kdor noče podpirati društva, naj odda poslano čekovnico v istem zavrtku na pošto z napisom: retour Gradec, Štajersko.

Tržne cene.
Cene veljajo za 50 kg.
Budimpešta, 26. avgusta 1913.

Pšenica za oktober 1913	11.47
Pšenica za april 1914.	12.95
Rž za oktober 1913	8.82
Oves za oktober 1913	8.22
Koruza za avgust 1913	8.33
Koruza za maj 1914	7.47

Meteorologično poročilo.
Višina nad morjem 306.2 m, sred. tlak 736.0 mm

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura na Celziju	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm
25	9. zveč.	740.5	18.0	brezveter.	pol. obl.	
26	7. zjut.	742.3	18.2	sl. sever	oblačno	0.3
	2. pop.	740.9	22.2	sr. jvzh.	pol. obl.	

Srednja večerajšnja temp. 19.2°, norm. 17.8°.

Pozor! Prečistiti duhovščini in sl. p. n. občinstvu v Ljubljani in okolici priporočam svojo veliko zalogo raznovrstnih novih trpežno in solidno in rabljenih VOZOV izvršenih po jako nizki ceni. — Priporočam se tudi za naročila na izvršitev novih vozov kakor tudi vsa tozadevna popravila.

IVAN DEMŠAR
prej. Šiška.
podkovski kovač in izdelov. vozov
Ljubljana, Marijo Terošlje c. 6.

Zaloga pohištva Fran Doberlet
Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 8
priporoča pohištvo vsake vrste v solidni izvršitvi in po nizki ceni.

Učenec
ki ima veselje do trgovine, in je več tudi nemškega jezika, iz dobre hiše se takoj sprejme v večji trgovini na deželi. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 2524. (Znamka za odgovor.)

Zahvala. 20. julija t. l. mi je pogorel vsled strele kozolec s senom vred, katerega sem imel zavarovanega le prav malo časa pri zavarovalnici »Franko-Hongroise« v Ljubljani in mi je ta zavarovalnica izplačala vso zavarovano svoto neprikrajšano. Jaz izrekam tem potom imenovani zavarovalnici za to kulantno izplačilo odškodnine svojo najtoplejšo zahvalo in jo vsakomur prav toplo priporočam.

V Rudolfovem, dne 22. avgusta 1913.
Matko Malovič, priča.
Paul Haider, zavarovanec mesar in posestnik.

Perilo
za gospode
za zalogo

Perilo
za otroke
za zalogo

Ustanovljeno leta 1870.
PERILO
za gospode, dame in otroke
lastnega izdelka
ki je radi izvrstnega kroja, točnega dela in nizke cene daleč znano, priporoča
C. J. HAMANN
založnik perila ces. in kralj. Visokostij, častniških uniform, zavodov, inštitutov, samostanov itd.
LJUBLJANA.
Perilo po meri se najhitreje izvrši.
Istotam prva kranjska
pralnica in likalnica
perila za gospode. — Motorni obrat.
Najskrbnejše varovanje perila. — Najnovejši stroji.
Perilo se po načinu prve dunajске pralnice in likalnice brez madežev kot novo lika in vse do srede vsakega tedna vposlano perilo do sobote istega tedna izvrši.
Ako doseže delo za čiščenje 6 K, se pošlje perilo francozno nazaj, pri znesku 12 K se poštnina za doposlano perilo vrne, tako, da ne nastanejo za stranko s poštnino nobeni izdatki.
Znano najpoštenejša postrežba.
Posteljno perje, puh, kapok

Dr. Gustav Jägerov volneno perilo :: Tetra-perilo

Kopalno perilo :: Dr. Lahmanovo zdravstveno perilo

Od dobrega najboljše
je
Singerjev šivalni stroj
Vsak udeleženec katoliškega shoda, ki kupi v tem mesecu, dobi celo vožnjo povrnjeno.
Zanesljiv in že 75 let preizkušeni šivalni stroj je le originalni Singerjev za vsako obrt in rodbino. Blagovolite si pri tej priliki ogledati razstavo vse dni katoliškega shoda. Prospekti in navodila brezplačno v Ljubljani, Sv. Petra cesta 4; Kranj, Glavni trg 79.

2548

Išče se poštena in vešča 2564
kuharica
Vstop takoj ali v kratkem. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »poštena 2564«.

Zahvala.
Rodbina Babič iz Kranja se zahvaljuje vsem častnim spemstvom ljubljanskim in kranjskim za tako mnogobrojno udeležbo pri žalnem sprejdu, kakor tudi za krasne vence in lepo petje; dalje častiti duhovščini slav. društvu »Sokol«, kakor tudi vsem drugim društvom, vsem dragim sorodnikom, prijateljem in znancom, ki so sprejeli našega nepozabnega, ljubljene brata iz Ljubljane v Kranj na domače pokopališče.
Vsem ga priporočamo v po- božno molitev in prijazen spomin.
2560
Žalujoča rodbina Babičeva.

Književnost.

Grafenauer, Zgodovina novejšega slovenskega slovstva. »Katoliška Bukvarna.« 1. del: Od Pohlina do Prešerna. 2 K, vez. 2 K 80 vin.

II. del: Doba narodnega prebujenja. 6 K 20 vin., vez. 7 K 20 vin.

To delo spada med najznamenitejša v slovenskem slovstvu. Kritika hvali na njej verne opise posameznih pisateljev in idej, v katerih so živeli, izborna analizo njihovih del in živahni mični način, kako so pogojeni literarni boji one, za razvoj našega slovstva tako važne dobe. Knjiga vestno uporablja vse vire, kolikor je sploh znanih.

Juvancič, Učna knjiga francoskega jezika. Za srednje in njim sorodne šole in za samouke. »Katoliška Bukvarna.« I. del vez. 2 K 50 vin.

II. del z mnogimi slikami in načrtom Pariza vez. 3 K.

Velika prednost Juvancičeve učne knjige je ta, da ni prikladna zgolj za šolo, ampak tudi za samouke, ker je tako pregledno in praktično sestavljena, da se bo iz nje lahko vsak sam brez tuje pomoči privadil francoskemu jeziku. Pravila za izgovarjavo so izborna in istotako način vaj in nalog.

Cestni zakon za Kranjsko. 1912. 1 K 20 vin. »Katoliška Bukvarna.«

V javnem življenju prepotrebna in za vsakogar priporočljiva knjiga, ki jasno predločuje vsa določila novega cestnega reda.

Medved, Poezije, II. del. 4 K, vez. 5 K 40 vin. »Katoliška Bukvarna.«

Medved je pesnik-mislec in njegove pesmi smemo uvrstiti v vrsto prvih naših klasikov. Čim večkrat jih beremo, tem krasnejše misli se odpirajo pred nami. Kdor se zna utopiti v njegove pesmi, mu nudijo preobilo užitka.

Sardenko, Roma. Poezije. 2 K, vez. 3 K 20 vin. »Katoliška Bukvarna.«

Sardenko je mehka pesniška duša in njegova pesem, ki mu vre od srca, si tudi vedno najde pot do srca.

Sardenko, Mati sv. veselja. 1 K 10 vin., vez. 2 K. »Katoliška Bukvarna.«

Ta ljubka, religiozna pesnitev je žela povsod polno priznanja. Sardenko hoče z njo tudi z odrov vnmati ljudstvo za lepe in svete ideje, katere bi rad zasadil globoko v srce svojemu narodu. Mati sv. veselja je biser našega nabožnega pesništva in bo zasejala mnogo dobrega semena med slovenskim ljudstvom.

Alešovec, Kako sem se jaz likal. Povest slovenskega trpina. Trije zvezki, po 1 K 20 vin., vez. po 2 K. »Katoliška Bukvarna.«

Alešovec je pisatelj iz stare nepokvarjene šole ter je znal pisati v pravem narodnem duhu, pa tudi razumel svoje šale in zabavljice zabeliti s pristinim ljudskim humorjem. V povesti »Kako sem se jaz likal« nam je opisal zgodovino svojega šolanja, »likanja« tako mojstrsko, da bo služila našemu ljudstvu res v pouk in zabavo.

Starogorski, Junaki svobode. Povesti in črtice iz Balkana. Cena 2 K. »Katoliška Bukvarna.«

V času, ko se vsi pogledi obračajo na Balkan, bo gotovo vsakega izredno zanimala navedena knjiga, ki vsebuje zbirko prekrasnih povesti iz preteklosti vojne.

Šenoa - Starogorski, Kletva. Roman. Cena 1 K 40 vin. »Katoliška Bukvarna.«

Šenoa je najboljši hrvatski romanopisec in je žal le premalo znan med Slovenci. Navedena knjiga nam v lepem prevodu podaja enega najkrajših njegovih romanov, ki se bo gotovo v najkrajšem času priljubil med slovenskim narodom.

Šleibinger, Slovarček nemškega in slovenskega jezika. 1 K 20 vin., vez. 1 K 80 vin. »Katoliška Bukvarna.«

Vsakemu, kdor se bori s težavami nemškega jezika, bo ta slovarček izredno dobro došel. Ima namreč to prednost, da navaja različne, posebno pa nepravilne slovnične oblike, kar je bodisi za samouka kakor tudi za dijaka neprecenljive vrednosti.

Novak, Nemščina brez učitelja. I. del. Nemška slovnica za samouke. 1 K 20 vin. II. del. Slovensko - nemški razgovori v vsakdanjem življenju. 1 K 20 vin. »Katoliška Bukvarna.« Oba dela lično skupaj vezana 2 K 80 vin.

Na podlagi te knjižice se samouk hitro in zadostno priuči nemški izgovarjavi in slovni. V razgovorih pa najde vse potrebno, kar rabi v praktičnem vsakdanjem občevarju. S pomočjo te knjižice bo Slovenec lahko izhajal med Nemci.

Pleiweis - Kalinšek, Slovenska kuharica. 6. natis. »Katoliška Bukvarna.« Velika izdaja s slikami 5 K 20 vin., vez. 6 K. Okrajšana izdaja 3 K, vez. 3 K 60 vin.

To je najpopolnejša, najtemeljitejša in tudi najobsežnejša slovenska kuhinjska knjiga. Gospodinja bo na podlagi te knjige znala okusno, pa tudi varčno kuhati. Velika izdaja vsebuje tudi mnogo večbarvnih tabel in obilico nazornih slik, ki kuharici olajšajo delo in jo uče, kako je treba pripraviti jedila za obed. Strokovnjaki so tej

knjigi enoglasno priznali prvenstvo med slovenskimi kuhinjskimi knjigami.

Stoletna pratika, 20. stoletje (1901—2000). 1 K 30 vin., vez. 2 K. »Katoliška Bukvarna.«

Ta knjiga zelo poljubno razlaga vse, kar mora vedeti izobražen človek o časoslovju; dalje navaja mesečna pravila za gospodarstvo, najvažnejša zdravstvena določila in druge podrobne koristnosti.

Novak, Slovenska stenografija. I. del. Korespondenčno pismo. 3 K.

II. del. Debatno pismo. 2 K 40 vin. »Katoliška Bukvarna.«

Pisatelj je občevarni strokovnjak na tem polju in je sestavil svojo knjigo na podlagi mnogoletne teoretične in praktične skušnje. Knjiga je za Slovence velikega kulturnega pomena.

Urbanus, Knjiga o lepem vedenju. 3 K, vez. 4 K. »Katoliška Bukvarna.«

To je ena najpotrebnejših knjig za vsakega, bodisi priprostega, bodisi izobraženega Slovenca. Knjiga o lepem vedenju nas namreč uči, kako se vedimo, da izpolnimo pravila dostojnosti in se priljubimo ljudem.

Naravna

Bilinska kislá voda

najbogatejši alkalični (natron - lithion) kislec na Češkem. Izborna dietetična nam na pijačo. O vrednosti bilinske izvlečite vprašati hišnega zdravnika. 3851

Zaloga vina!

Podpisani imajo veliko zalogo izvrstnega bellega in črnega vina lastnega pridelka. Naročila se izvršujejo na debelo in na drobno bodisi krčmarjem, društvom kakor tudi posameznim družinam. Vzorci na razpolago. Vino se prodaja po zelo nizki ceni. 2301

Cantine Corazza, Levade, Istra.

Zadnji posnetek slov. pesmi za gramofon 16. 7. 1913.

Najlepši spomin na slovenski katoliški shod v Ljubljani

so naše mile slovenske

pesmi, katere dobite z najnovejšimi posnetki na

gramofonskih ploščah

edino

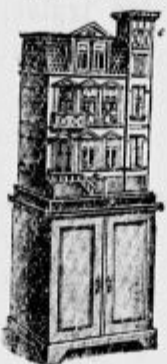
v gramofon-atelijeju

A. Rasberger, Ljubljana,

Sodna ulica šteč. 5.

Največja tovarniška zaloga gramofonov in godbenih avtomatov, vsakovrstnih plošč, peres, igel, kolesja itd.

Lastna delavnica za popravo gramofonov in godbenih avtomatov vseh vrst. 2527

I poštni zavitek

(3 kg netto)

popolnoma naravnega

sirupa

iz malin

pošlje franko po pošt-nem povzetju za K 5.60 c. kr. dvorni založnik lekarnar G. Piccoli, Ljubljana, Kranjsko. Pošilja se tudi v sodčkih in v sterilizir. steklenicah.

2061

Fotogr. aparate

in vse potrebščine ima v zalogi

„Adrija“ drogerija in fotomanufaktura v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 5. Zahtevajte cenike! 1431 Zahtevajte cenike!

Sprejmeta se takoj 2522

dva krojaška pomočnika

v delo. Eden naj je zmožen finega velikega dela, drugi pa poleg velikega dela tudi angleškega damskega krojaštva. Ponudbe ali vprašanja na upravo „Slovenca“ pod šteč. 2522. (Znamka za odgovor!)

! Odkar zajtrkujem in južnam!

sladni čaj

ne maram za noben drug zajtrk in se čutim zdravega, močnega in prihranjenega polovico denarja v gospodinjstvu tudi na mleku in sladkorju. Za dojenčke ni boljšega redilnega sredstva. Take pohvale dohajajo vsak dan pri zopetnih naročilih Trnkoczy-jevega sladnega čaja, znamke SLADIN pri izdelovaltelju, lekarnarju Trnkoczy v Ljubljani zraven rotovža, kateri je vzgojil s sladnim čajem svojih 8 zdravih otrok. Po pošti najmanj 5 zavitekov K 4.—, poštni zavitek 5 kg po 15 zavitekov K 10.— franko. Zavitek 1 kg po 60 vin. tudi pri trgovcih. Glavne zaloge na Dunaju: v lekarnah Trnkoczy, Schönbrunnerstrasse 109, Radeckypfatz 4, Josefstadterstrasse 25. V Gradcu: Sackstrasse 4. 109

Sanatorium Emona v Ljubljani,

Komenskega ulica 4.

Privatno zdravilišče za notranje in kirurške bolezni. — Porodnišnica. — Medicinske kopeli. Lastnik in šef-zdravnik: Dr. Fr. Derganc, primar. I. kir. odd. dež. boln.

Posestvo na slovenskem Sp. Koroškem

s ca. 84 orali (johi) zemljišča (2/3 gozda v najlepši rasti) eno uro od železnice, ležeče v ravnini, se radi bolehnosti takoj pod ugodnimi pogoji prodá. Poslopja so vsa zidana in v dobrem stanju, deloma nova. — Gospodarske stroje žene bencin-motor. Zemljišče je arondirano. Cena 36.000 K. Naslov se poizve v upravi „Slovenca“ pod 2453. 2453

Neporočenega kuharja

kateri bi bil pripravljen opravljati tudi neznatna hišna opravila sprejme župnik na Hrvaškem. Cenjene ponudbe na upravo „Slovenca“ pod šifro »Kuhar 78«/2504.

Prodá se skoraj popolnoma nov

harmonij

amer. sestava s 13 reg., 3 vrste glasov po jako ugodni ceni. Več pove IV. REKAR, Sv. Petra cesta 54, Ljubljana. 2536

NEOBHODNO POTREBNA KNJIGA,

strokovna, bogato ilustrovaná, za vsako gostilno in sploh za vsako hišo, ki mora kdaj postreči gostom, je

NAUK O SERVIRANJU

Tudi našim župnikom bo knjiga dobro služila.

V platno vezana knjiga stane 5 K, po pošti 5.50 K, po povzetju 5.70 K. Pošilja se le proti naprej plačani naročnini ali po povzetju. Naroča se pri upravnistvu „Gostilničarskega Vestnika“ v Ljubljani. 2525

Kolesarji, zahtevajte

v svojem lastnem interesu nemudoma prvi slovenski bogato ilustrovani cenik 1913, koles in posameznih delov, ki je pravkar izšel, brezplačno in poštne prosto. Preglejte istega pazljivo ali pa se osebno prepričajte v naših trgovinah in uvideli boste, da vodimo prvovrstno blago po najnižjih, brezkonkurenčnih cenah.

Karel Čamernik & Ko. Ljubljana

Dunajska cesta št. 9—12.

Specijalna trgovina s kolesi, motorji, avtomobili in posameznimi deli. Mehanična delavnica in garaža.

23

Odvetnik dr. Iv. Kimovec

ima sedaj svojo

2620

lastno pisarno

v Trstu, Piazza Caserma 15, I. nadstr. v hiši turškega konzulata nasproti vojašnice.

PRODA SE

pod zelo ugodnimi pogoji:

1. veleposestvo pri Litiji (z graščino in gospodarskim poslojem), nad 270 oralov, lahko tudi več posestnikov skupaj;
2. novo zidana pritlična hiša v Rudniku pri Ljubljani, nekaj sveta zraven, za eno družino;
3. dve enonadstropni hiši na Selu pri Ljubljani, v katerih bližini se zida nova šola.

Povsod je potrebna v primeri z vrednostjo le prav mala glavnica: ad 1. 30.000 K, ad 2. 2000 K, ad 3. 20.000 K. — S posestvom ad 1. združena je pravica lastnega lova, prijetno letovišče.

Pojasnila potom upravnistva tega lista ali posredovalne pisarne Valentin Accetto, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 8.

175 3